

ER | Sisukord

Juhtkiri - Mul on rääkida üks lugu	2
Eesti Apteekrite Liit - 20 aastat muutuste teel	4
Jana Lass kaitses doktorikraadi	10
Ravimikasutuse epidemioloogilised ja kliinilised aspektid Eesti lastel	10
Askorbiinhappe sisaldusest apelsinimahlas	13
2700 sekundit sotsiaalministri tihedast tööpäevast	16
Tartu Ülikooli farmaatsia instituudis toimus teaduskonverents "Future Performance Testing of Pharmaceuticals"	20
Eesti Haiglaapteekrite Seltsi XVIII kevadkonverents	22
Priiuse põlistumine	24
Dots Ain Raali arikkel punsli õlist pälvis ajakirja Akadeemia preemia	26
Eesti Farmaatsia Seltsi kevadkonverents	27
Tõeline konkurents	28
Eesti Haiglaapteekrite Seltsist	30
Füsioteraapilise toimega liigeste kaitsed firmalt <i>Back on Track</i>	32

Esikaanel: Eesti Apteekrite Liit tähistas 12. aprillil 2013 oma 20. aastapäeva. Fotol külalised kuulamas ettekandeid. (Foto: Ele Grauberg)

► Toimetus:

Helve Monvelt, Kai Kimmel, Ele Grauberg (Eesti Apteekrite Liit), Ain Raal (Eesti Akadeemiline Farmaatsia Selts), Jaak Koppel (Eesti Farmaatsia Selts), Marika Saar (Eesti Haiglaapteekrite Selts)

► Väljaandja:

Eesti Apteekrite Liit, Endla 31 Tallinn, tel 662 0323
info@apteekriteliiit.ee
www.apteekriteliiit.ee

Mul on rääkida üks lugu

Kai Kimmel

Selles loos ei ole midagi ebatavalist, aga sel on minule märgiline tähendus.

Ajast, kui hakkan ennast mäletama, viidi mind ja minu kaht õde suveks tädi ja vanaisa juurde.

See maa asub Pärnumaal Saarde vallas Kalita külas, mis jääb Kilingi-Nõmmest kaheksa kilomeetrit Läti poole. Minu isa-ema kodutalud olid seal naabrid.

Oma isa Ernsti ja ema Erna mälestustest kuuldu põhjal sarnanesid nende vanemate (minu tulevaste vanaisade ja vanaemade) suhted üsnagi Tammisaare „Tõe ja õiguse” Andrese ja Pearu suhetega.

Kui suve jooksul Kalita külast kaugemale saime, olid need tädi korraldatud teatrikülastused Talile, kuhu sõideti lahtises veoautokastis.

Teine koht, kuhu tädi meid kaasa võttis, oli Kilingi-Nõmme surnuaed.

Sinna on nüüd maetud minu vanemate suguvõsast inimesi neljast põlvest enne mind.

Kes iganes on Kilingi-Nõmme surnuaias käinud, teab, millest ma räägin: see on mõõtnetelt suur, vana, täis põlispuid, heas korras. Seal ringi kõndides valdab mind rahu.

Võisin olla umbes kümneaastane, kui tädi ühel järjekordsel surnuaiapäeval näitas mulle üht hauaplatsi, kus oli neli valatud hauakääbast ja mustast graniidist monument.

Sellele on kuldsete tähtedega järgmine tekst:

SURTSILT
MÄLK ROOSMANN
APTEEKER
SÜND. 31. MÄRTS 1863
SURN. 20. MÄRTS 1933

ISA PEETER
SÜND. 01. JAAN. 1817
SURN. 16. NOW. 1893

EMA ANN
SÜND. LANGHOLTS 26. JUUL. 1823
SURN. 02. MÄRTS 1885

WEND TÖNIS
SÜND. 15 JUUL. 1853
SURN. ?

ÕDE LOTTI TALTS
SÜND. 26 JUUL. 1848
SURN. 14. JUUL. 1875

JUMAL ON ARMASTUS JA ÕIGUS

Hauaplats ise oli mattunud kõrgetesse lopsakatesse sõnajalgadesse.

Tädi selgitas mulle, et isa Peeter ja ema Ann on minu vanavanavanaisa ja -ema ning apteeker Mälk on vanananaonu. Mäletan, et mõni aeg see teadmine mind saatis, aga siis vajus kõik unustushõlma.

Edaspidistel surnuaiakülastustel ma ikka vaatasin eemalt selle monumendi poole ja peast käis läbi mõte: seal te siis olete, minu esivanemad.

Järgmine kord, kui apteeker Mälk Roosmannist pikemalt meie peres juttu tehti, oli siis, kui selgus, et hakkan Taru Ülikoolis apteekriks õppima. Siis võeti tema elu pikemalt jutuks.

Tegelikult ei mäletanud minu ema ja tädid eriti oma vanaonu Mälku, sest silmast silma kohtumine leidis aset nende väga varases nooruses.

Nad mäletasid seda, et kui nad haigeks jäid, saatis nende mamma ikka papa hobusega Nõmme onu Mälgu käest haigetele lastele rohtu tooma.

Mäletasid veel sedagi, kui nende vanemad hakkasid maakividest kõrge vundamendiga lauta ehitama, siis raha selleks võeti vanaonu Mälgu pärandusrahast. Minu vanaema Maria onu Mälk oli nimelt üksik ja tema surma järel pärisid tema vara vendade-õdede lapsed, ja neid ei olnud mitte vähe.

Olen mõtelnud, kui suur siis pidi olema apteekrist maha jäänud pärandus, et üks paljudest pärijatest hakkas selle eest lauta ehitama.

Seda lauta, kus elasid kõik talu loomad ja mille katuse all paiknes ka heinaküün, mäletan minagi hästi. Selles laudas peeti hiljem kolhoosi loomi. Minu mälestustes on ta suurem, uuem ja uhkem kui elumaja.

Üle mitme põlve hakkas siis järgmine inimene meie sugupuust apteekriks õppima. Selle üle olid eriti õnnelikud ja uhked minu vanatädid.

Seda mõtet, et peaksin hauaplatsi korda tegema ja ka korras hoidma, ma ju tegelikult oma südames kandsin, aga tegudeni ei jõudnud. Üks põhjus oli muidugi, et meil on neid korras hoitavaid platse selles surnuaias palju.

Läks veel hulk aastaid, kui aastal 2005 lugesin Eesti Rohuteadlase kuuendast numbrist Raasiku apteegi 100 aasta juubeli puhul ilmunud Ilse Tudre ajalooülevaatest, et proviisor Mälk Roosmannist sai pärast Juuru apteegist lahkumist 1905. aasta 13. oktoobril Raasiku apteegi omanik.

Proviisor Mälk Roosmann oli pikk brünett tugev mees, teda peeti targaks apteekriks. Arsti siis Raasikul ei olnud. Apteeker pidi haigetele ka esmaabi andma. Apteeker käis linnast ravimeid toomas või tellis neid rongiga Raasiku jaama, kus need Agari talu hobusega apteeki veeti.

1917. aastal müüs Mälk Roosmann apteegi 265 rubla eest Andres Tõnissonile.

Ilmselt jõudis ta tagasi lapsepõlve maile ja pidas ka Kilingi-Nõmmel apteekriametit.

See teadasaamine aitas mul jõuda äratundmisele: otsi see plats üles ja tee nii palju korda, kui suudad.

FOTO: EAL FOTOKOOL

Selles majas asus Raasiku apteek aastatel 1906 - 1914, mil apteegi juhatajaks oli Mälk Roosmann

Nii läkski. Esimene kord, kui sinna jõudsin, tundus asi olevat lootusetu. Kümnete aastate jooksul ladestunud huumusekiht, puu juurtest läbi kasvanud plats ja kevadsuvel sõnajalad rinnuni, aga mustast graniidist hauasammas oleks nagu eile püstitatud, kullatud tähed nii kulumata, ei sambla raasugi ta pindadel.

Nüüd, kui külastan seda platsi kaks-kolm korda aastas, on olukord kontrolli all: riisutud, rohitud, sõnajalad harvendatud, lilleke õitseb, jõulude ajal küünal põleb ja minu hing rahul.

Tavaliselt, kui töö tehtud saan, istun platsi servale, räägin temaga mõttes ja ajan Eesti asja. Kurdan muresid, palun teda, et ta hoiaks meie tegemistel silma peal ega laseks midagi pöördumatult halba juhtuda.

Kuigi ma pole sügavalt religioosne inimene, ei kuulu ma ka inimeste hulka, kes usuvad ainult seda, mida nad silmaga näevad ja käega katsuda saavad.

Hea on uskuda, et vanavanaonu Mälk jälgib, aitab ja hoiab meid.

Mulle meeldib mõelda, et seni, kuni ma hoian korras tema hauaplatsi, ei lase ta rahal ja võimul allutada vaimu ja inimlikku hoolivust.

Eesti Apteekrite Liit – 20 aastat muutuste teel

Kakskümmend aastat on nii inimese kui organisatsiooni elus pikk aeg. Oma kahekümnendal juubelisünnipäeval vaadati ühiselt nii möödunule kui suunati pilk eriala tulevikku.

Kaidi Sarv

Sündmus

Apteekrite Liit tähistas oma väärikat juubelit tagasihoidlikult ja tõiselt. Päeva täitsid tuumakad ettekan- ded ja sõnavõttud. Juubeli raames peetud iga-aastasel üldkoosolekul vaadati tagasi möödunud aastasse. Viimasel viiel aastal on apteekrid avalikkuses sageli esil olnud. Seda ka viimasel aastal. Apteekrite Liidu esinaise **Kai Kimmeli** ettekanne andis liidu töödest ja tegemistest suurepärase pildi.

Apteek tervisekeskuses

Töö esmatasandi tervishoiu arengukavaga jääb juba mitme aasta taha. Teema on aga saanud uue edasiarenduse esmatasandi tervisekeskuste loomise näol. Nimelt algab 2014. aastal uus Euroopa Liidu projekti- de rahastamisperiood, mille raames soovitakse rahas- tamist ka uutele tervisekeskustele.

Apteekrid kaasati projekti väljatöötamisse juba päris alguses. Ja see oli hea, sest esialgu nähti apteegitee- nust tervisekeskuses mõne apteegi haruapteegi näol ainult ideaaljuhul. Täna on täismahuline apteek tervi- sekeskuse ruumilahenduses oma kindla koha leidnud.

Uus tervisekeskuse kontseptsioon näeb ette, et see teenindaks vähemalt 6000 patsienti ehk seal võtaks vastu vähemalt 4 perearsti, 8 pereõde, 1 koduõde, 1 füsioteraapia õde ja 1 ämmaemand. Lisaks neile töö- taks sama katuse all koolitervishoiuteenus, töötervis- hoiuteenus, hambaraviteenus ja apteek.

Apteekrite kohalolek on olnud väga oluline keskuse ruumiprogrammi planeerimisel. Saab ju mõningaid ruume ühitada teiste teenuseosutajatega. Siiski oleme

saanud konsensuse, et ofitsiin, valmistamis- ja lao- ruumid ning juhataja kabinet peavad olema kindlasti eraldi apteegi koosseisus.

Senimaani on apteegiruumide rahastamist EL tõuke- fondidest takistanud apteegiteenuse mittekuulumine tervishoiuteenuse hulka. Sotsiaalministeeriumi esin- dajad on aga kinnitanud, et uuel finantseerimispe- rioodil saab see takistus kõrvaldatud.

Tegemist on väärt algatusega mis meenutab nõuko- gudeaegsete polikliinikute taastamist. Ühel seminaril anti soovitus tervisekeskuste rajamiseks kasutada ko- halikke maakonnahaiglaid ja polikliinikuid, sest ühes- koos on mitmete tugiteenuste osutamine odavam. Oleme taas liikunud iseolemise koostegemise faasi.

Uus teetähis - kvaliteedijuhis

Teiseks suureks Apteekrite Liidu veetavaks projektiks on olnud "Apteegiteenuse kvaliteedijuhis". Töö selle dokumendiga kestis kogu eelmise aruandeperioodi. Möödunud suve alguseks oli dokument valmis. Pärast suve tuli lahendada kõik raamatu tehnilise väljaand- mise probleemid. Samuti otsustada, kuidas tehtud tööga edasi minna.

Novembris pandi paika, et kvaliteedijuhise tutvusta- miseks toimub 2 teabepäeva, üks Tallinnas ja teine Tartus. Jaanuaris need ka toimusid. Teemade tutvus- tamine oli töögrupi liikmete kanda.

Kui alguses võiski kõrvalseisjaile jääda mulje, et tege- mist võib olla millegi mitte väga olulise, siis täna-

FOTOD: ELE GRAUBERG

Juubel on sobiv aeg tehtule tagasivaatamiseks

seks on selge, et valmis on saanud üks tõeliselt märgilise tähtsusega apteegivaldkonna dokument. Usun, et nii mõnigi apteeker on seda järgides endale mõne eesmärgi püstitanud, mille suunas liikuda.

Ravimite internetimüük sai rohelise tule

Kolmandaks oluliseks Apteekrite Liidu töövaldkonnaks oli ravimite võltsimisvastase direktiivi ülevõtmine meie seadusandlusesse. Tähtajaks 2. jaanuar 2013, mistõttu läbirääkimised olid tavapärasest intensiivsemad ning tulised väitlused soojendasid meie jahedavõitu suvepuhkust.

Selle asemel, et keskenduda direktiivi põhieesmärgiks olnud ravimivõltsingute ärahoidmisele, keskenduti meil internetiapteekide lubamisele ehk ravimite kaugmüügile.

Ravimite internetimüügi teemal toimus ministeriumis keset suve mitu arutelu. Oma seisukohad edastati kõigile osapooltele ja erinevatele ministeriumidele. Kai Kimmel sai võimaluse EAL seisukohtade tutvustamiseks ka maavanemate kokusaamisel Paines. Kuigi kohtumisel viibis ka regionaalministri nõunik kes lubas meie toetamiseks anda enda poolt parima, kaunistas eelnõud hiljem siiski ka regionaalministri kooskõlastus. Ainsana jagas meie kahtlusi põllumajandusminister, kelle kooskõlastust eelnõu ei saanud. Hoolimata kõikidest pingutusest jäid Apteekrite Liidu ettepanekud selle seaduse juures siiski arvestamata.

Esinaine Kai Kimmel andmas ülevaadet EAL tegevusest

Proviisor Helve Monvelt uuendustest Eesti Rohuteadlase väljaandmisel

Veel 21. veebruaril 2013 saime võimaluse oma seisukohtade esitamiseks Riigikogu sotsiaalkomisjonis. Siiski oli asi otsustatud ning erakondlikud huvid jäid peale. Huvitav ja kaineastav oli jälgida asjast huvitatute ja otsustajate sõbralikku õlalepatsutamist ning

hellitlevat eesimepidi nimetamist. Nende täielikku üksteisemõistmist ei suutnud apteekrite murelikud argumendid väärata.

sele küsimusele pidas ta paremaks vastamata jätta.

Piirata või mitte?

Juba ootuspäraseks võitluseks kerkis apteekide asutamispüüangute teema. Õiguskantler Indrek Tederi sõnavõttudes ei olnud meie jaoks midagi uut. Tema seisukohad olid üks-ühele üle võetud Konkurentsiameti ja Riigikontrolli eelnevatest ülesastumistest. Meedias vallandunud debatt haaras Apteekrite Liitu taas täielikult. Oldi esil trükiväljaannetes, raadios, televisioonis... Väitluste põhiraskust kandnud Kai Kimmelil ja Helve Monveltil hakkas toimunu juba igapäevatööd segama.

Piirangute vajaduse selgitamiseks toimus arvukaid kohtumisi. Taas edastati EAL ja EAÜ ühispöördumised Riigikogu sotsiaalkomisjoni, õiguskomisjoni ja paljudele teistele otsustajatele. Käidi kuulamas õiguskantleri ettekannet 16. novembril Riigikogus. Meie seisukohad saadeti õiguskantsleri ettepaneku analüüsimiseks koostatud ja Maret Maripuu juhitud komisjonile ning piirangute õiguspärasust analüüsiva Riigikohtu palvel ka neile. Nüüd jääb üle ainult oodata Riigikohtu otsust mis peaks asjas lõplikku selgust looma.

Konverentsi esinejatest oodati **Maret Maripuu** ettekandest palju, lootes temalt vihjeid tema juhitava komisjoni tegevuse tulemustest. Kahjuks pidid kokkutulnud pettuma. Esineja rääkis Oskar Lutsust, Hargla imaginaarsest apteeker Melchiorist ja kõigest muust, aga mitte komisjoni tööst. Ka sellekohas-

Apteeker tervishoiutöötajaks

Suur algatus võib alguse saada väikesest tõukest. Nimelt toimus eelmise aasta aprillis ümarlaud piiriüleste tervishoiuteenuste direktiivi ülevõtmiseks. Selle raames kerkis üles vajadus sätestada apteegiteenus tervishoiuteenusena.

Ümarlauale järgnenud kohtumisel töögrupi juhi Mari Amosega selgus, et Eesti vingerdab apteekri kui tervishoiutöötaja küsimuses juba neljanda direktiivi korrektsest ülevõtmisest kõrvale. Selgus, et apteekreid sooviti tervishoiutöötaja asemel näha "tervishoiuteenuse osutamisel osalejatena". Nõrdimusega öeldi välja, et Eesti Apteekrite Liit seda nii ei jäta. Et võtame advokaadi ja ajame seda asja edasi.

Ettevõtmine sai üldfarmatseutilise ulatuse, sest kohe alguses ühinesid Eesti Apteekrite Liidu algatusega ka Eesti Farmaatsia Selts, Eesti Akadeemiline Farmaatsia Selts ja Eesti Haiglaapteekrite Selts. Hiljem liitus Eesti Apteekide Ühendus.

Septembri esimesele EAL volikogu koosolekule kutsuti asjas selguse saamiseks Mari Amos. Kohtumise järgselt otsustati abi saamiseks pöörduda advokaadibüroo Sorainen poole ning analüüsi koostamine sai advokaat **Allar Jõksi** ülesandeks. Tellijaid innustas asjaolu, et Allar Jõksi sõnul ei võta nende büroo üldjuhul menetlusse lootusetuid juhtumeid. Nii mõnigi skeptik avaldas ettevõtmise alguses arvamust, et kogu hea algatus jääb raha taha. Toivo

Kaidi Sarv ja eemalviibija pilguheit

Soosaarele kuuluvad kuldsed sõnad, et paneme ise raha kokku. Tema on nõus ürituse nimel oma isiklikku raha panustama. Saigi kohe välja öeldud mõte, et korraldame korjanduse, pöördudes abi saamiseks kogu farmaatsia üldsuse poole. Mõte leidiski edasiarenduse ja sai teoks. Toetajaid-annetajaid on seni maani olnud 136, enamasti eraisikud. On ka apteek. Kokku on ürituse toetuseks antud enam kui 10 000 vajalikku eurot.

Tänaseks on esialgne õigusanalüüs valmis. Selle kohaselt ei ole kehtiv tervishoiuteenuste korraldamise seadus patsiendiõiguste direktiiviga kooskõlas ja alates 25. oktoobrist k.a saab sellel vastuolul olema oma hind. Allar Jõksi sõnul ei ole ta näinud ühtegi õiguslikku argumenti selle vastu, et farmatseuti ja proviisorit ei saaks tervishoiutöötajana käsitleda. Samuti ei ole ta näinud ühtegi praktilist kaalutlust mis räägiks selle vastu.

Töö aga ei ole analüüsi valmimisega lõppenud. Järgneb analüüsi tulemuste tutvustamine osapooltele – otsustajatele.

Rohuteadlane “uues kuues”

Küsimus ajakirja tulevikust kerkis esile seoses pea-proviisori lapsehoolduspuhkusega. Sellest sündis idee kutsuda ajakirja väljaandmisele kaasa ka teised farmaatsiaorganisatsioonid. Möödunud suvistel Farmaatsia Seltsi suvepäevadel sai teoks esimene algatuskoosolek kus ka teised kutseorganisatsioonid otsustasid üritusega liituda. Juuni lõpus Paides toimunud teisel töökoosolekul pandi paika koostöö

Maret Maripuu apteegi identiteedikõhklustest

põhialused ja jaotati ülesanded.

Täna on uuenenud Eesti Rohuteadlase esimene number kõigi tellijateni jõudnud. Ajakiri on saanud ka uue, kaasaegse logo. Autoriks on Ain Raali poeg Rasmus Raal.

Ajakirja temaatika on varasemast avaram, haarates enam akadeemilisi ja kliinilisi teemasid. Need peaksid igale farmaatsia erialal tegevale spetsialistile huvi pakkuma.

Siiski teeb muret tellijate piiratus. Rohuteadlane on tegelikult ainus puhtalt farmatseutilise sisuga ajakiri, kuid sellest hoolimata ei jõua see mitte igasse apteeki. Teeb kurvaks ja nõutuks, et osa meie kutsekaaslasi on sedavõrd tuimad, et meie kutsealal toimuv jätab neid külmaks ja osavõtmatuks ning nad ei raatsi isegi sedavõrd tagasihoidlikku tellimissummat oma erialaseks arenguks panustada.

Väikesed vahepalad

Aasta algusesse on mahtunud ka positiivseid üllatusi. Kahjutundega jälgiti sotsiaalminister Hanno Pevkuri lahkumist justiitsministri tööpostile. Uuest ministrist ei osatud algul midagi arvata. Siiski tuli veebruari algul toimunud kohtumisel positiivselt märkida, et Taavi Rõivas mõtles apteekritega kaasa, kuulas ära nende argumentid, väitis vastu ja poolt. Igati lootustandev algus.

Tegeleda on tulnud ka väiksemate probleemidega. Aasta algul pöördusid mitmed apteekrid Apteekrite Liidu poole palvega selgitada Tallinna Linnavalit-

Apteekrite Liidu vastvalitud volikogu (vasakult): Eva Närska, Kristiine Siimo, Ester Tiru, Külli Maasik, Valve Palu, Ülle Rebane, Anne Viidalepp, Kai Kimmel, Toivo Soosaar, Malle Hilpus, Tiina Järve, Kaja Stepanova, Tiina Salusaar ja Marju Rähni.

Sündmus

suse ja Euroapteegi "roheline kaardi" ühisprojekti õiguspärasust, mille raames saavad Tallinna pensionärid igas kuus 5 € väärtuses tasuta käsimüügi-ravimeid. Järelepärimistega pööruti nii Konkurentsiamet kui Tarbijakaitseamet poole. Mitte kumbki kampaanias seaduserikkumist ei näinud ja kinnitasid, et järgmisel aastal projekti haaret tõenäoliselt veel laiendatakse.

On valimisaasta

Apteekrite Liidu tegevustsükkel saabub iga 4 aasta tagant aeg üldkoosolekut esindava volikogu valimiseks. Volikogu on ühingu tegusaim juhtimisorgan ning volikogu liikmete valimine seetõttu erilise tähtsusega.

Kuigi volikogu jätkas põhiosas juba harjumuspärasel koosseisus, valiti uude koosseisu 5 uut liiget – Harjumaa esindajaks **Marju Rähni** Raasiku apteegist, Jõgevamaa esindajaks **Kristi Väits** Mustvee apteegist, Virumaa esindajaks **Küllil Maasik** Tam-salu apteegist, Tartu esindajaks **Kristiine Siimo** Raatuse apteegist ja Viljandimaa esindajaks **Valve Palu** Karksi-Nuia apteegist. Volikogust lahkusid Tiit Sinivee, Tiina Salusaar, Kersti Pikk, Anu Teske, Lea Teeorg ja Kaja-Maie Ivan.

Revisjonikomisjon valiti tagasi endises koosseisus: Kaja Stepanova, Eva Viktoria Närska ja Ester Tiru.

EAL esimene esinaine Öie Kotkas - kuigi igapäevast tööd eemal, siiski südames apteekritega

Kiiri Vasar ja Kaidi Sarv meenutamas edukat koostööd

Kõrgetasemelise muusikalise tervituse tõi segakoor K.O.O.R.

Väikesed arvult, suured vaimult

Konverentsi lõpusõnas tõdes Kai Kimmel, et Apteekrite Liidu liikmed on proviisorite apteegid - mõne erandiga enamasti väikesed apteegid. Väikesed oleme küll arvult ja käibelt, kuid mitte vaimult.

Apteekrite Liidule on mõnikord ette heidetud, nagu oleksime liiga sageli millegi vastu. Aga oleneb, kelle silmadega vaadata. Omateada oleme just enamasti millegi poolt või seisame millegi eest. Oleme apteegi asutamispääsude poolt, oleme tervishoiuteenuse osutajateks saamise poolt, seisame selle eest, et ravimeid ei hakkaks müüma inimene tänavalt. Meie poolt vaadatuna ikka poolt ja eest, mitte vastu. Vastu oleme ka mõnikord. Ja seda siis, kui kellelgi tuleb tahtmine meilt midagi üle lüüa või muul viisil meie erialast enesemääramist ahistada.

Ladina keeles on üks sentens: "*Luscinia parva, sed vox magna*" (ööbik on küll väike, kuid ta hääl on suur).

Küll oleks kurb, kui ühel kevadel ööbikud enam ei laulaks. Kurvad ei oleks ainult ööbikud ise, vaesemad oleks ka need, kes seda laulu enam ei kuule.

Eesti farmaatsiamaaistik oleks Apteekrite Liiduta määratult igavam ja vaesem. Jõudu meile kõigile meie missiooni täitmiseks ja farmaatsia idee edasikandmiseks!

Tervitusi toob Eesti Haiglaapteekrite Selts

Apteekrite Liidu tööd tunnustab Kristin Raudsepp

"Oleme püüdnud olla julged ja ausad. Diplomaatia ja muu kavaldamine ei kuku meil eriti hästi välja. Võtke meid sellistena, nagu me oleme."

Kai Kimmel

Jana Lass kaitses doktorikraadi

Marika Saar

31.jaanuaril 2013 kaitses Tartu Ülikoolis filosoofia-doktori (PhD) kraadi arstiteaduse alal TÜ Kliinikumi kliiniline proviisor Jana Lass. Väitekirja teemal „Epidemiological and clinical aspects of medicines use in children in Estonia“ („Ravimkasutuse apidemioloogilised ja kliinilised aspektid Eesti lastel“) juhendas professor Irja Lutsar Tartu Ülikooli mikrobioloogia instituudist ning oponendiks oli professor Jörg Breitzkreutz Düsseldorf Ülikoolist.

Järgnevalt on toodud kokkuvõtte Jana Lassi doktoritööst.

FOTO: MARTIN KASEMAA

Vastne doktor Jana Lass peale edukat väitekirja kaitsmist

Teadus

Ravimikasutuse epidemioloogilised ja kliinilised aspektid Eesti lastel

Jana Lass, TÜ Kliinikumi kliiniline proviisor, PhD

Lapsed moodustavad suure osa kõigist ravimite tarvitajatest, kuid võrreldes täiskasvanutega on nende ravimine sageli keerulisem. Kuna lastel on ravimiuuringuid tehtud oluliselt vähem kui täiskasvanutel, ravitakse lapsi sageli vaid täiskasvanutel uuritud ravimitega. Sellest olukorrast tingituna on kasutusel kaks mõistet: 1) näidustuseta ravimid (ingl. k. off-label, OL) - ravimit kasutatakse erinevalt ravimomaduste kokkuvõttes märgitust (näiteks erineval näidustusel, vanuserühmal, annuses ja/või manustamisviisil) või kui ravim on lastele vastunäidustatud; 2) litsentseerimata (ingl. k. unlicensed, UL) ravimid pole Euroopa Liidus kasutamiseks registreeritud ei täiskasvanutele ega lastele.

Täiskasvanutele mõeldud ja vaid neil uuritud ravimid ei sobi alati laste ravimiseks. Laste, eriti vastsündinute organismi koostis (rasvade ja veesisaldus) ja ravimeid muundavate ensüümide aktiivsus erineb oluliselt täiskasvanute omast, mis mõjutab nii ravimis oleva toimeaine kui ka abiainet liikumist kehas. Samuti pärinevad andmed ravimite annustamise kohta lastel kliiniliste

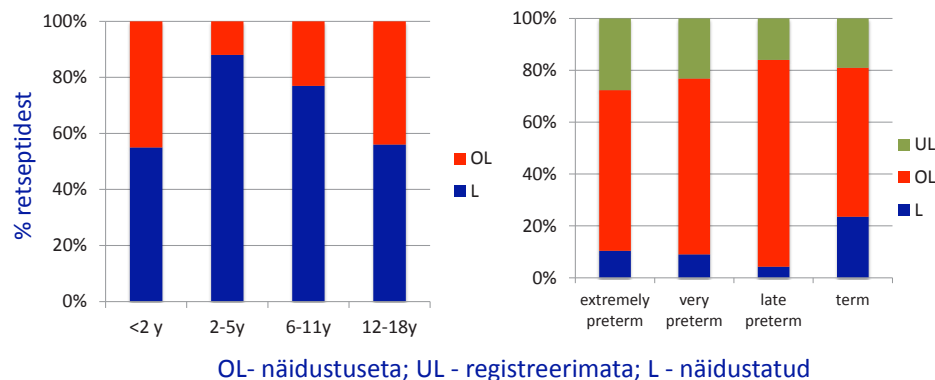
uuringute puudumisel sageli arstide kliinilisest kogemusest või üksikutest ravijuhtudest. Seetõttu võivad ravimite annustamise soovitusel olla erinevates ravimiinfo allikates väga erinevad.

Ravimvormide koostises kasutatakse suurt hulka erinevaid abiaineid. Ideaalis peaks abiaine olema ilma kliinilise toimet ja mittetoksiline. Paraku on selliseid abiaineid tegelikkuses vähe, ning abiainet ohutus on viimasel ajal lapsi ja eelkõige vastsündinuid ravivate inimeste jaoks järjest teravamalt tähtsustunud. Lastel ei ole abiainet ohutust reeglina kliiniliselt hinnatud. Siiski on täiskasvanutele ohutud abiained põhjustanud lastele manustamisel traagilisi tagajärgi. Näiteks säilitusainena kasutatavat bensüülalkoholi on seostatud enneagsetel vastsündinutel surmajuhtumitega.

Uurimistöö eesmärkideks...

...oli kirjeldada ja analüüsida lastele määratud retseptiravimite kasutust ning vastsündinutele määratud ravi-

	Ambulatoorne	Vastsündinud haiglas
Näidustusea ravimite retseptid	31 %	65 %
Registreerimata ravimite retseptid	0.05 %	22 %
Registreerimata ravimid	0.7 %	25 %

Tabel 1. Ametliku näidustusea ravimite kasutamine Eesti lastel

meid haiglas, hinnata OL/UL ravimite kasutuse määra ning seda, millisel määral puutuvad vastsündinud haiglaravi jooksul kokku koos ravimitega manustatud abiainetega ning kui suur osa neist abiainetest võivad olla neile toksilised.

Metoodika

Eesti lastele määratud retseptiravimite kasutuse ja OL/UL ravimikasutuse määra uurimiseks vaatlusime ajavahemikul 1.01. – 31.12.2007 kuni 19-a lastele välja kirjutatud retseptidel, tuginedes Eesti Haigekassa retseptiravimite andmebaasile. Ravimid klassifitseeriti OL, kui nende ravimiomaduste kokkuvõttes puudus info vastavas vanuserühmas kasutamise kohta.

Vastsündinute ravimikasutuse ja OL/UL ravimikasutuse määra uurimiseks vaatlusime ajavahemikul 01.02.–01.08. 2008 Tartu Ülikooli Kliinikumi ja 01.02.–01.08.2009 Tallinna Lastehaigla vastsündinute osakonnas viibinud kuni 29-päevaste vastsündinute ravimikasutust. Vastsündinute ravimikasutuse uuringu andmete põhjal hindasime ka vastsündinute kokkupuudet neile potentsiaalselt toksiliste abiainetega. Selleks tuvastasime ravimi infolehel ravimite koostises olevad abiained ning jaotasime nad võimaliku toksilisuse alusel meie enda loodud klassifikatsiooni järgi rühmadesse.

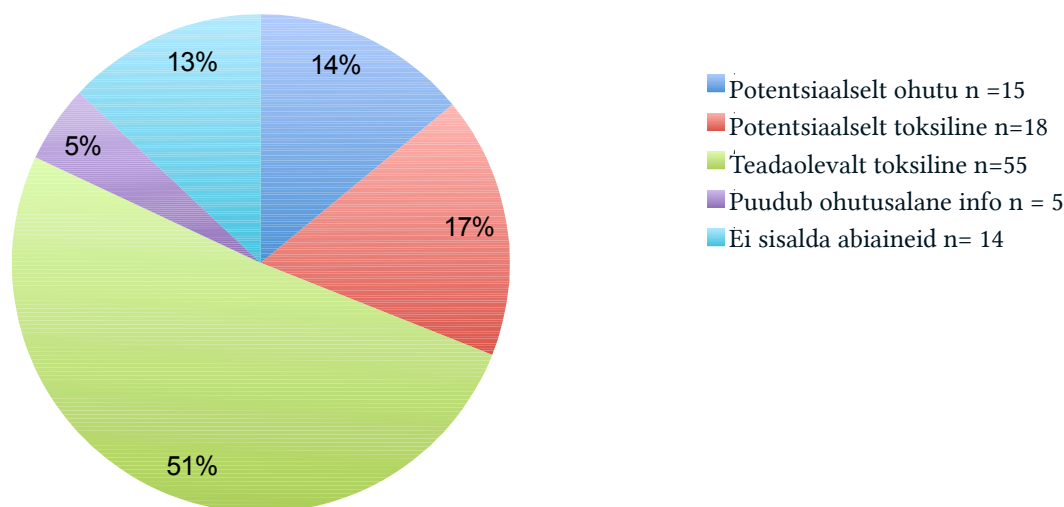
Eesti ja Rootsi laste antibiootikumikasutust võrdlev uuring põhines ajavahemikul 1.01.–31.12.2007 mõlema riigi lastele ambulatoorselt välja kirjutatud retseptide analüüsil, mis pärinesid Eesti Haigekassa Retseptiravimite andmebaasil ja Rootsi retseptiravimite andmebaasil.

Peamised tulemused

Eesti lastele määrati 2007. aastal keskmiselt 1,7 retsepti lapse kohta. Alla kuueaastastele lastele määrati kaks korda rohkem retseptiravimeid kui vanematele lastele. Kõige sagedamini määrati antibiootikume. Kolmandikul kordadest oli määratud ravim lastele ametliku näidustusea e. OL (Tabel1). Kasutatud ravimite kohta erines lastele ravimi annustamise info erinevates allikates suurel määral.

Eesti lastele määrati 2007. aastal poole rohkem antibiootikumide retsepte kui Rootsi lastele, vastavalt 616 vs. 353 retsepti 1000 lapse kohta. Kõige sagedamini manustatud antibiootikumide grupp oli penitsilliinid. Eestis määrati sagedamini laia toimespektriga penitsilliini amoksitsilliini, Rootsis kitsa toimespektriga fenoksümetüülpenitsilliinile.

490st uuringuperioodil hospitaliseeritud vastsündinust said ravimeid 71%. Neile määrati 1981 korral 115

Joonis1. Vastsündinutele manustatud ravimites sisalduvad abiained jaotatuna klassidesse võimaliku toksilisuse alusel

Teadus

erinevat ravimit. Keskmiselt sai vastsündinu haiglas 4 erinevat ravimit. Kõik ravitud vastsündinud said vähemalt ühe ravimi, millel puudub müügiluba või ametlik näidustus vastsündinutel kasutamiseks. Kõigil kasutatud meeleelundite, skeletilihassüsteemi, seedekulga ja ainevahetuse, urogenitaalsüsteemi haiguste ravimite ja suguhormoonidel puudus ametlik info vastsündinutel kasutamiseks. Vastsündinuid puudutav raviminfo lahkes oluliselt erinevates infoallikates.

Vastsündinud said haiglas olles ravimitega 123 erinevat abiainet. Kolmandik neist abiainetest klassifitseerus vastsündinutele potentsiaalselt toksiliseks. Ravitud vastsündinutest 97% said ravimite koostises vähemalt ühe potentsiaalselt toksilise abiaine ja 88% said vähemalt ühe teadaolevalt toksilise abiaine. Kasutatud ravimitest 68% sisaldasid vähemalt ühte potentsiaalselt toksilist ning 31% teadaolevalt toksilist abiainet (Joonis1).

Järeldused

Eesti lastele ja vastsündinutele määratakse suurel hulgal ravimeid, millel pole neil kasutamiseks ametlikku kasutamistäidustust. Võrreldes vanemate lastega on OL retseptide osakaal suurem alla 2-a lastel. Seetõttu tuleks nooremaid lapsi esile tõsta lastel enim uurimist vajavate ravimite nimekirjas. Kuna paljude selliste ametlikult lastele mittenäidustatud ravimite kohta on olemas piisavalt kliinilist informatsiooni lastel kasutamise kohta, oleks vajalik vaid nende ravimite ravimomaduste kokkuvõtete värskendamine. Kui ravimit

ei soovitata lastel kasutada, siis tuleb selle põhjus ravimomaduste kokkuvõttes välja tuua, et teavitada ravimi tarvitajaid ja määrata ebadekatiivsest toimest või ravimi kasutamisega seotud võimalikest ohtudest lastel. Veerand ravimite, mida vastsündinutele haiglas manustati, ei olnud Eestis registreeritud. See näitab vastsündinute ravimiseks vajalike ravimite kohaliku ja ka Euroopa tsentraalse müügiluba puudumist ning vajadust ametliku sekkumise järele.

Eesti lastele määratakse antibiootikumide sagedamini ning kasutatakse ka laiema toimespektriga ravimeid kui Rootsi lastele. See viitab Rootsis toimivale riiklikule strateegiale sarnase tegevuse vajalikkusele Eestis, et ennetada antibiootikumide väärkasutust.

Kolmandik hospitaliseeritud vastsündinutele ravimitega manustatud abiainetest klassifitseeriti vastsündinutele potentsiaalselt ohtlikeks, kuid neist vaid kaheksat on varem vastsündinutele ohtlikuks liigitatud. Praktiliselt kõik ravimeid saanud vastsündinud said uuringuperioodil ravimeid, mis sisaldasid vähemalt ühte neile potentsiaalselt ohtlikku abiainet. Kuna avaldatud informatsioon abiainetest on vähene, on äärmiselt oluline ravimite olevate abiainetest põhjalik toksikoloogiline hindamine lähtuvalt nende potentsiaalsest toksilisusest vastsündinutele. Abiainetest tulenevad potentsiaalsed ohud vastsündinutele ning ka abiainetest kvantitatiivsed kogused ravimite tuleb teha apteekritele ja vastsündinuid ravivatele arstidele kättesaadavaks, et oleks võimalik valida vastsündinule sobivaimad ja ohutuid ravimeid.

Askorbiinhappe sisaldusest apelsinimahlas

Marten Kask, Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilane

Andres Meos, Tartu Ülikooli farmaatsia instituudi farmatseutilise keemia vanemassistent, Ph.D.

Ain Raal, Tartu Ülikooli farmaatsia instituudi farmakognosia dotsent, Ph.D.

Eelmises, samuti Eesti Rohuteadlases (5/2012) ilunud C-vitamiini sisaldusele pühendatud uurimuses [1] võtsime vaatluse alla hariliku nurmenuku. Selgus, et erineval ajal kogutud värsked nurmenukulehed sisaldavad suhteliselt rikkalikult askorbiinhapet, mille sisaldus jääb vahemikku 1,1-2,4% õhkkuiva materjali suhtes ning märkimisväärsel hulgal leiab seda vitamiini ka nurmenuku õites. Toatemperatuuril kuivatatud ja umbes 10 kuud säilitatud nurmenukulehtedes oli askorbiinhappe sisaldus enamasti väga madal – alla 0,025 % ehk umbes 70 korda vähem kui värsketes lehtedes vegetatsiooniperioodil keskmiselt. Seevastu sügavkülmas hoitud lehtedes säilis C-vitamiin aasta jooksul praktiliselt muutumatul hulgal. Kui lugeda askorbiinhappe soovituslikuks ööpäevaseks annus naisterahval keskmiselt 60 mg ja meestel 100 mg [2], siis peaks niisuguse koguse askorbiinhappe saamiseks päevas ära sööma vastavalt 20 või 33 nurmenuku värsket või külmutatud lehte. Seda ei olegi nii vähe.

Teises uurimuses [3] võtsime vaatluse alla hoopis rohkem askorbiinhappe looduslikke allikaid, sest teatavasti saab inimorganism seda ühendit taimse toiduga [2]. Peale nurmenukulehtede on askorbiinhappe sisalduselt olulised kibuvitsaviljad. Toatemperatuuril kuivatatud viljade analüüsil selgus, et need sisaldavad askorbiinhapet õhkkuiva materjali suhtes 0,1-0,4%, mida on keskmiselt üle kümne korda rohkem kui kuivatatud nurmenukulehtedes, kuid ligi kuus korda vähem kui värsketes lehtedes. Huvitaval kombel kuivatamise temperatuur väga oluliselt askorbiinhappe sisaldust ei mõjutanud. Kuivatamisel temperatuurivahemikus toatemperatuur kuni 80°C jäi askorbiinhappe sisaldus droogis ligikaudu samaks, drastiliselt vähenes ainult kuivatamiseks kulunud aeg. Samas kuivatamine nii kõrgel tempe-

ratuuril, et see hakkas juba kibuvitsamarjade välimust muutma, lagundas askorbiinhappe peaaegu täielikult.

Ajalooliselt skorbuudi ennetamisel ja ravimisel kasutatud männi-, kuuse- ja kadakaokkad sisaldavad askorbiinhapet praktiliselt ainult jälgedes (0,002-0,003%), mistõttu selle aine ööpäevase koguse rahuldamiseks tuleks tarbida koguni ebareaalsed 2-3 kilo okkaid.

Täiesti olematu on askorbiinhappe sisaldus sellistes maitsetaimedes nagu küüslauk, roheline sibul, varseller, lehtsalat ja till, väga tagasihoidlik (0,02-0,03%) spinatis, petersellis ja rukolas, kuid tähelepanuväärne tsillipipras (0,5%) ja paprikas (0,3%). Tsillipipra teravat maitset arvestades on nendest taimedest arvestatavaks askorbiinhappe allikaks vaid paprika.

Hoopis huvitavamad tulemused saime mõningate tsitruseliste viljadest meie enda poolt käsitsi väljapigistatud mahlades; nii sisaldab apelsinist saadud mahl 29 mg, sidrunist 27 mg, laimist 25 mg ja mandariinist 22 mg askorbiinhapet 100 ml väljapigistatud mahla kohta. Arvutused näitavad, et ööpäevase askorbiinhappe soovitusliku annuse saamiseks tuleks ära süüa 2-3 suuremat apelsini, mis on täiesti realistlik kogus. Samas tekib küsimus, et kas ja kui-võrd tuleksid askorbiinhappe allikatena arvesse erinevate tootjate pool valmistatud tööstuslikud apelsinimahlad.

Eelnevast tulenevast oligi käesoleva uurimuse eesmärgiks analüüsida askorbiinhappe sisaldust mõningates meie kaubandusvõrgus turustatavates tööstuslikes apelsinimahlades.

FOTO: M. KASKIS

Uuritud apelsinimahlad

Uurimismaterjal ja meetodika

Uuritavad 9 apelsinimahla pärinevad kaheksalt tootjalt ja on ostetud kauplustest Rimi ja Maksimarket jaanuaris 2013 (vt. tabel ja foto). Seejuures soetati üks Aura Apelsinimahladest (kõlblik kuni 25.01.13) 29. jaanuaril, mõned päevad kõlblikkusaega ületatuna. Pärast ostmist ja analüüsimise perioodil säilitati mahlapakke toatemperatuuril valguse eest kaitstuna.

Mahla nimetus	Tootjamaa	Kõlblik kuni	Märkused	Askorbiinhappe sisaldus (mg/100 ml)	Askorbiinhappe päevase vajaduse rahuldamiseks vajalik mahlakogus (200 ml klaasi)
Aura Apelsinimahl	Eesti	6.12.2013		34,7	1-1,5
Aura Apelsinimahl	Eesti	25.01.2013		29,1	1-1,5
Põltsamaa Apelsinimahl	Eesti	5.06.2014		50,3	1
Pure Orange Juice	Taani	10.07.2013	Sisaldab viljaliha	33,9	1-1,5
Rimi Apelsinimahl	Poola	20.11.2013		35,1	1-1,5
Largo Apelsinimahl	Eesti	27.05.2013		8,6	4.mai
Säästu Apelsinimahl	Eesti	13.05.2013		12,9	3.apr
Cido Apelsinimahl	Läti	8.05.2013	Sisaldab viljaliha	33,1	1-1,5
Kean Apelsinimahl	Küpros	3.08.2013	C-vitamiini sisaldus 3,7 mg/100 ml	10,9	4.5.13

Uuritavate proovide analüüsiks ettevalmistamine

Kahte eelkatses kasutatud mahlapakki loksutati, seejärel avati ning võeti neist automaatpipetiga 5 ml mahla, mis viidi läbipaistvatesse viaalidesse. Seejuures täheledatai, et mõlemad mahlad kujutavad endast läbipaistmatut suspensiooni. Kuna mahlas sisalduv tahke aine võib ummistada kromatograafilise aparatuuri, üritati sellest vabaneda tsentrifuugimise teel (RPM 13000 g, kestvus 10 minutit). Selle tulemusel hägusus tunduvalt vähenes, kuid mahlades esines opalestsents, millest vabanemiseks filtriti need survet rakendades läbi membraanifilti (0,45 µm). Et ühes mahlas opalestsents veel

säilis, võeti kasutusele veelgi peenemate pooridega membraanifilter (0,2 µm), mis andis praktiliselt selge lahuse ja selle meetodi juurde ka jääd. Igast uuritavast mahlast tehti kaks paralleelkatset.

Askorbiinhappe sisalduse analüüs

Askorbiinhappe kvantitatiivne sisaldus apelsinimahlas määrati kõrgsurvevedelik-kromatograafilisel (kromatograaf PerkinElmer Series 200 HPLC, mis oli komplekteeritud autosampleri ja fotojadadioddetektoriga), modifitseerides vähesel määral Euroopa farmakopöa

[4] meetodit. Määramiseks kasutati pöördfaaskromatograafiat, kus eluent koosnes 75% atseetonitriilist ja 25% 0,05 molaarsest kaaliumdivesinikfosfaadi lahusest. Võrdluseks kasutati nelja paralleelset proovi, mis valmistati 99,5% puhtast L-askorbiinhappe standardainest. Metoodika detailsemad tingimused on avaldatud varasemas uurimuses [1].

Tulemused ja arutelu

Uuritud apelsinimahlade askorbiinhappe sisaldus oli vahemikus 8,6-50,3 mg/100 ml ehk varieerus kuni ligi kuus korda. Et tegemist on vaid 1-2 ühe ja sama tootjafirma partii analüüsiga, oleks ennatlik teha lõplikke järeldusi mahlade ja nende tootjate paremuspingerea kohta. Samas suurusjärgus (19,6-63,4 mg/100 ml) on askorbiinhapet leitud Hispaanias müüdavates apelsinimahlades [5]. Seejuures torkab silma, et viies mahlas meie poolt uuritud üheksast oli askorbiinhapet isegi rohkem kui meie poolt varem leitud [3] värskest apelsinist välja pigistatud mahlas (29 mg/100 ml). Kahtlemata on ka erinevates apelsiniviljades, iseäranis erinevate partiide puhul, askorbiinhappe sisaldus teatud piirides varieeruv, kuid arvestades selle aine labiilsust ja esinemist mahlas vesilahusena ning mahla pikka kõlblikkusaega (1 aasta), on enamuse saadud tulemusi esmapilgul keemilises mõttes ebaloogiliselt suured. Mis võis tagada askorbiinhappe hea ja kauaaegse säilivuse?

Suurim askorbiinhappe sisaldus tuvastati Põltsamaa Apelsinimahlas (50,3 mg/100 ml). Tootjafirmaga AS Põltsamaa Felix kontakteerumisel selgus, et selle firma apelsinimahlale lisatakse antioksidandina täiendavalt juurde C-vitamiini koguses 10,3 mg/100 ml. See seletab osaliselt nii määratava aine suurt sisaldust kui ka selle head säilivust mahlas.

Analüüsides Aura just aegunud ja veel ligi aasta kõlblikku apelsinimahla selgus, et askorbiinhappe sisaldus nendes ei olnudki drastiliselt erinev (vastavalt 29,1 ja 34,7 mg/100 ml). Tootjafirma AS A.LeCoq esindaja andmetel kasutatakse mahla tootmisel maailma suurima apelsinimahlakontsentradi tootja lähteainet, millele mahla valmistamisel midagi juurde ei lisata. Sertifikaatide järgi on mahlakontsentradiis algselt olnud mahlale ümberarvutatult vastavalt 49,8 ja 54,9 mg/100 ml askorbiinhapet, mida arvestades on tulemused üsna loogilised. Tootja seletab askorbiinhappe head säilivust kahest asjaoluga. Esiteks on apelsinimahl üks happeli-

semaid mahlu, milles on peale askorbiinhappe ka üsna ohtralt sidrunhapet, kusjuures sidrunhappeks arvutatuna on mahlas happeid kokku keskmiselt 7-9 g/l ning see peaks pidurdama C-vitamiini dissotsiatsiooni. Teiseks, mahla parema säilivuse tagamiseks tootmisprotsessis vesi deaereeritakse ning kiletatud kartongpakk toimib tõhusa hapnikubarjäärina.

Kas askorbiinhappe ja kogu mahla parema säilivuse huvides lisatakse kontsentradiile veel mingeid konserve, ei ole meile teada.

Ainukesena meie poolt analüüsitud mahladest oli C-vitamiini sisaldus pakendile märgitud Kean Apelsinimahlal (3,7 mg/100 ml), kuid meie katsed tuvastasid ligi kolm korda suurema tulemuse (10,9 mg/100 ml), millele on raske loogilist seletust leida ja me ei soovi kindlaid fakte valdamata sellel teemal spekuloida.

Kuid askorbiinhappe sisaldusel apelsinimahlades on ka füsioloogiline ja tervisesse puutuv aspekt. Saadud tulemused lubavad väita, et apelsinimahl on suurepärase askorbiinhappe allikas ning olenevalt tootjast tuleks päevase C-vitamiini vajaduse rahuldamiseks ära juua 1-5 klaasitäit mahla, mis on täiesti realistlik kogus (vt tabel).

Järeldused

Apelsinimahlad sisaldavad askorbiinhapet üsna erineval hulgal, apelsinidest saadud looduslikule ainele lisatakse konservandina täiendavad kogused askorbiinhapet.

Apelsinimahl on hea askorbiinhappe allikas, mis aitab reaalsetl manustatavates kogustes rahuldada organismi C-vitamiini ööpäevast vajadust.

Kirjandus

1. Raal, A., Meos, A., Zaharova, I. (2012). Askorbiinhappe sisaldusest harilikus nurmenikus (*Primula veris* L.). *Eesti Rohuteadlane*, 5, 16-21.
2. Zilmer, M., Karelson, E., Vihalemm, T., Rehema, A., Zilmer, K. (2006). *Inimorganismi biomolekulid ja metabolism*. TÜ, Tartu.
3. Raal, A., Meos, A., Zaharova, I. (2012). C-vitamiini saab nurmenikust, kibuvitsast ja taimsest toidust. *Naerata!*, 27, 1.
4. *European Pharmacopoeia* (2010). 7th Edition. Council of Europe, Strasbourg.
5. Melendez-Martinez, A.J., Vicario, I.M., Heredia, F.J. (2007). Provitamin A carotenoids and ascorbic acid contents of the different types of orange juices marketed in Spain. *Food Chemistry*, 101, 177-184.

2700 sekundit sotsiaalministri tihedast tööpäevast

Mullu 11. detsembrist Eesti Vabariigi Valitsuse noorima ministrina sotsiaalministeeriumit juhtiv Taavi Rõivas (33) kasvatab koos lauljatarist elukaaslase Luisa Värgiga tütart Miina Rihannat. Pere on talle hoidmist vajav väärtus, millele saab olla alati kindel.

Signe Kalberg

Persoon

Kui te arvate, et ministri jutule pääseda on lihtne, siis eksite. Kõige suuremaks takistuseks on nagu arvata võib – aeg. Nii venis ka kavandatud intervjuu vastse ministriga jaanuari asemel aprillikuusse ja kokkusaamise aeg sai paika pandud juba märtsis. Kokkulepitud tunnike ministri ajast „Rohuteadlase” jaoks, mis lühenes vaid 45 minutile, püüab anda aimu sellest, kes on Taavi Rõivas.

Kuna kohtumise eesmärgiks oli paluda ministril rääkida vaid oma eraelust, et lugeja saaks aimu noore poliitiku olemusest, siis ei olnud kõneks mitte poliitika, ministri töös lahendamist vajavad probleemid, vaid lapsepõlv, pere, huvid – kõik, mis kujundavad inimest toime tulema täiskasvanuna.

Kes on teie vanemad?

Isa on inseneriharidusega ja üle 20 aasta töötanud ühes ja samas ettevõttes. ABB tegeleb elektrialajaamade ja kõikvõimalike alajaamade tarvikutega seonduva müügi-giga. Kui see firma Eestis alustas, oli minu isa kuues töötaja, praeguseks on ABB Eestis ja Baltikumis kasvanud väga suureks kontserniks.

Ema on eraettevõtja juba tosin aastat kohe kindlasti, võib-olla isegi kauem. Tema firma toodab kodumaist looduskosmeetikat. Selle töö eripära on see, et ta jälgib väga hoolikalt, et loodustoote nime kandvad tooted sisaldaksid tõesti vaid 100 protsenti looduslikke osasid.

Oleme sel teemal perekeskis vestelnud ja ema on seisukohal, et looduskosmeetika reeglid peaksid olema senisest palju rangemad. Mitte iga tootja ei tohiks öelda, et toodetav kosmeetika on looduslik. Kui tootes on sünteetikat 2-3 protsenti, siis seda ei peaks saama looduskosmeetikaks nimetada.

On teil ka õdesid-vendasid?

Jah, õde on minust 4,5 aasta ja vend 10 aastat noorem. Nad mõlemad tegutsevad ema asutatud pere-ettevõttes.

Kus on teie lapsepõlvemaailm?

Sündinud olen Nõmmel, seega juba viiendat põlve isa-liini pidi Nõmmelt pärit. Aga oma teadliku lapsepõlve, kuuendast eluaastast kuni keskkooli lõpuni elasime Öismäel.

Milline te olite lapsena?

Vaiksem kui praegu. Ninatark ilmselt. Mul oli esimestes klassides tundides üsna igav, kuna ülesanded polnud huvitavad. Ju on suur teene selles ka mu emal. Kui mina alustasin kooliteed, oli tema õega kodus ning valmis mind väga ruttu lugema-kirjutama-arvutama õpetama.

Kui vanalt te lugema õppisite?

Ma arvan, et kolmeselt. Neljaselt ma lugesin juba päris kindlasti. Mäletan, et esimese kirjatähtedega raamatu lugesin läbi kindlasti enne kooli minekut, see oli Pinoccio. Kooli läksin kuueselt, kuna sünnipäev on septembrikuu lõpus. Enne seda lugesin trükitähtedega raamatud kapsaks.

Lugemishuvi jätkus mul teismeeani. Võib-olla läksin ka hoogu, lugesin kõik lasteraamatud läbi ja hakkasin lugema vanemate raamaturiiulist ebatüüpilisi raamatuid. Näiteks «Vahva sõduri Švejki juhtumised maailmasõja päevil» lugesin võisin olla 12aastane ja ega enamikest naljadest aru ei saanud.

Kelleks unistas saada väike Taavi?

Ei mäleta. Tütar Miina Rihanna on nelja-aastane, temal on küll väga täpne ettekujutus, kelleks ta tahab saada – laste hambaarstiks. Talle see mõte väga meeldib ja see

on üsna paigas. Millisest ametist aga mina selles vanuses unistasin, ei meenu. Vaevalt et ma sotsiaalministriks tahtsin.

Mul on kogu aeg, alustades neljandast eluaastast ja lõpetades tänasega, nii olnud, et pole kunagi pidanud kramplikult mõtlema sellele, mida üks või teine ametipost minu jaoks tähendaks. Olen eelkõige ikkagi valinud valdkonna, kus tegutseda. Mul on väga selgelt esiplaanil olnud sisulised ambitsioonid mingeid protsesse käima lükata, mitte see, milliselt positsioonilt seda mugav teha oleks. Mulle on tegevuskirge tekitanud kindlad teemad, mida olen kõige paremini tundnud ja kus näen, et on võimalik midagi olulist ära teha.

Millest tuli otsus minna õppima majandust?

Mulle tundusid 1997 aastal 17aastasena kooli lõpetades perspektiivikad kaks varianti – juura ja majandus. Ütlen täitsa ausalt, et kõrgkooli valikutest oli laual sisuliselt vaid ikkagi Tartu Ülikool.

Miks?

Mul oli kindel veendumus, et Tartu Ülikool on see koht, kus nii majanduse kui ka juura õpetamine on parimal tasemel. Sel ajal nii palju ei õpetatud juurat ja majandust, olid küll erakoolid, kuid nende maine ja tase ei olnud kindlasti see, kuhu nad on praeguseks arenenud ja kasvanud.

Käisin ka EBS-is vaatamas ja Tallinna tehnikaülikoolis sisseastumiseksameid tegemas, aga esimene valik oli ikkagi Tartu.

Oli see õige valik?

Arvan, et see oli väga õige nii hariduse mõttes kui ka noores eas nii vajaliku elukogemuse tõttu –minna ikkagi teise linna iseseisvale elule, suhtlemine, elamine ühikas, avatud olemine. Minu jaoks oli see vajalik ja oluline elukogemus, sain sealt häid sõpru. Iseseisvuse kogemus kulub ära igale noorele.

Millal hakkasite huvituma poliitikast?

Ma ei alustanud oma poliitilist karjääri, poliitilist elu teadlikult. Poliitika hakkas mulle huvi pakkuma keskkoolis. See oli see aeg, kus Siim Kallas ja Valve Kirsi-puu olid kahekesi koos plakatil, millele oli kirjutatud: „Arukus ausse, jõukus majja.“ See võiks olla deviis, mida tasub ka nüüd, 18 aastat hiljem järgida.

Huvi poliitika vastu tekkis juba Reaalkoolis, kus viie Tallinna kesklinna kooli õpilastest tekkis 20-30 liikme-

FOTO: HELE-MAI ALAMAA (PERE JA KODU)

Taavi Rõivas elukaaslase Luisa Värigiga ja tütre Miina Rihannaga

line punt, kellega käisime korrapäraselt koos. Kutsusime erinevaid poliitikuid rääkima aktuaalsetel teemadel, arutasime neid omavahel. Sai korraldatud kohtumisi ministrite ja riigikogu liikmetega.

Poliitika huvi jätkus ka tudengina?

See, et hakkasin Tartus üliõpilasena kooli kõrvalt poliitika vastu huvi tundma, on üsna loogiline. Kodust eemal otsid ikka põnevaid teemasid. 1997. aasta sügisel kuulusid päris paljud minu kursusel majandusteaduskonnas tuumikusse, kes asutas Tartu Noorte Reformiklubi, mis oli esimene Reformierakonna noorteklubi üldse. Liitusin sellega kaks nädalat pärast asutamist.

Kuidas tudengist sai justiitsministri nõunik?

1999. aasta kevadel sain kutse justiitsminister Märt Raski juurde tööle asuda. Sellist suurt riski, nagu Märt Rask võttis, annab ikka järgi teha. Mingil põhjusel ta riskis, otsustas usaldada, andis mulle tohutu usalduskrediidi ja väga tugeva elukooli. See töökoht on mõjutanud mind enam kui ükski järgnev. Olin varem teinud erinevaid praktikaid, tööraamatu järgi võttes see polnud küll esimene töökoht, aga esimene täisajaga töökoht kindlasti. See oli sedavõrd särava isiksuse juures nagu on Märt Rask, fantastiline kogemus, elukool minu jaoks.

Milliseid kogemusi sealt saite?

Arenesin iga nädalaga silmnähtavalt. Ma mitte ainult ei töötanud, vaid Märt Rask suunas mind tegema asju, mis osaliselt tundusid täiesti utoopilisena, aga mis tänaseks on ka reaalsuseks saanud.

Näiteks?

Näiteks vähesed teavad, et Märt Rask oli see inimene, kes vedas käima e-valimiste idee, mis pärineb justiitsministeeriumist. Ma ei saa küll pead anda, et see oli algusest lõpuni Märdi idee, aga tema oli see, kes ütles, et e-valimised võivad Eestis tulla küll. Mööda läks rohkem kui 5 aastat ja nad tulid. Projekti pani ta vedama mind ja Ülle Madise, kes oli toona osakonna juhataja ja praegu presidendi nõunik, juuraprofessor ning väga lugupeetud õigusteadlane. Kaasasime väga erinevaid ametkondi, panime kontseptsiooni paika, aasta paar hiljem sai paika seadus, mis seda reguleeris ja paari aasta pärast tuligi piloot.

Kuidas jaksasite end jagada õppimise ja töö vahel?

Võtsin akadeemilise puhkuse, olin ka poole kohaga tööl ja tegin kahe kursuse ained korraga. Lõpetasin ülikooli töö kõrvalt. See oli aeg, kui noore inimesena, kel peret pole, sai end saajaprotsendiliselt pühendada tööle ja õppimisele. Ega ma kella ka eriti vaadanud.

Vahepeal tuli ka eraktor? Miks?

Mul tekkis identiteedikriis. Olin 22-aastane, kolm aastat töötanud nõunikuna, ja mõtlesin, et kui see saab olema mu ainuke töökogemus, siis pole ma muud maailma näinudki. Erasektori-kogemus IT Grupis oli väga oluline. Seal olid suured lahendused, ärimüük, tehingud, läbirääkimised, riigihanked. Ma pidin suutma toimima panna suured arvutisüsteemid.

Olete heas füüsilises vormis, kas teil on olnud mahiti töö kõrvalt ka spordi jaoks?

Põhikooli lõpus hakkasin mängima isa mahitamisel seinatennist, keskkoolis käisin juba koos sõpradega mängimas. Tookord oli see Eesti mõttes haruldane ja popp spordiala. Väga mõnus ja intensiivne sport. Huvitav on fakt, et samal ajal hakkas seda harrastama ka toonane peaminister Mart Laar. Küll ja küll sai samal ajal mängitud, koos ma temaga muidugi ei mänginud, ei tundnud teda nii hästi kui praegu.

Kui ikka vähegi mahti, püüan jooksmas käia. See on selline spordiala, mida võib teha igal pool. Vaja on vaja vaid vastavaid jalatseid. Minu unistus oli joosta mara-

FOTO: SIGNE KALBERG

Sotsiaalminister Taavi Rõivas tööpostil

toni, mullu novembris võtsingi osa Torino maratonist. Füüsilise vormi hoidmine on stressimaandajana kestlikum lahendus kui nii mõnigi teine moodus.

Kui palju aega jääb pere jaoks?

Püüan võimalikult palju ka perega aega veeta. Olen olemas ka oma sõprade jaoks, kuna suhtluse mõttes olen hästi sotsiaalne inimene. Meie kodus on see reegel, et igal õhtul on uksed avatud ka sõpradele ja väga suure tõenäosusega on Luisa midagi maitstvat küpsetanud, mida jätkub ka sõpradele. Sõbrad teavad seda ja nad ei pea üle 15 minuti oma tulekust ette teatama.

Kui palju te räägite oma tööasjadest Luisaga?

Ikka räägime omavahel ka tööasjadest, kuid ma ei võta tööd koju, sest päevad on niigi pingelised ning pikad. Tihti tuleb ka nädalavahetustel tööasjadega tegelda. Aga Luisal on väga tugev sotsiaalne närv ja ta räägib paljudel ühiskonnas olulistel teemadel kaasa, mis on väga positiivne. Me räägime ka tema asjadest, ta küsib tihti minu arvamust. Praegu valmistab ta suvetuuri ette, eks ikka peame nõu. Põhilise ajast räägime aga ikka muust kui tööteemadest.

Millised on teie meelest pereväärtused?

Igas eesti peres võiks ideaalis olla vähemalt 3 last. Esi- teks see aitab meil rahvana püsima jääda, aga see aitab

tekkida ka sellistel traditsioonidel, kus on perekondlike sidemede. Perekond on ajalooliselt olnud paljudes kultuurides kõige aluseks.

Kas ka teie perre tuleb lapsi juurde?

Jaa, kindlasti. Arvan, et oleme piisavalt noored, et küllap saab meil samuti olema suur pere. Luisal on kaks venda ning minul õde ja vend.

Mida on inimesele vaja, et olla õnnelik?

Keegi on öelnud, et inimene on õnnelik siis, kui ta hommikul hea tujuga tööle läheb ja õhtul veel parema tujuga koju läheb.

Olen ses suhtes õnnelik inimene, et mul pole elus olnud ühtegi ametit, kuhu ma oleksin läinud vastumeelselt tööle. Vastupidi, ma lähen alati rõõmsalt tööle ja õhtul koju. Kui koju minnes on ootamas pere, soe toit ja mõnus olemine – see on veelgi olulisem.

Teie laual on orav koos pähklitega....

Esimesel tööpäeval siin sotsiaalministeeriumis kinkisid tulevased kolleegid mulle stressipalli ja orava koos pähklitega. Kuigi see meenutab Jäaa ja multifilmi oravat, nägid vist mu kolleegid siiski reformierakonna oravat ja pähklites, mida siin on suur hunnik, lahendamata küsimusi. Sügavalt sümbolne ja nutikas.

Kommentaar

Luisa Värk

Taavi on väga armastav mees ja isa. Ta on alati olemas nii pere kui sõprade jaoks. Ning tal on suur süda.

Temaga on hea ja lihtne koos olla ning alati turvaline, sest ta ei laske kunagi liiga teha ei oma perele ega lähedastele.

Ta armastab oma tööd ja teab, et sama kirglikult peab suhtuma ka peresse ning mul on hea meel, et ma pole pidanud sel teemal teda eriti tihti korrale kutsuma.

Taavi on väga sotsiaalne ja talle meeldib, kui tema ümber on pere ja head sõbrad. Taavi ei oska puhata ja see on ehk ainuke omadus, mida pean talle õpetama.

Suurt südant ja hoolivat meest nägin kindlasti juba esmaohtumisel, kuid minu usaldust on raske võita ja sellega pidi Taavi siiski pikemalt vaeva nägema.

FOTO: HELE-MAI ALAMAA (PERE JA KODU)

Persoon

CV

TAAVI RÕIVAS

Sündinud 26. septembril 1979 Tallinnas.

Õppinud Väike-Õismäe gümnaasiumis ja lõpetanud Tallinna Reaalkooli.

2002 Bakalaureusekraad Tartu Ülikooli majandus- teaduskond välismajanduse ja turunduse eriala.

1999–2002 justiitsminister Märt Raski nõunik.

2002–2003 ASi IT Grupp suursuhtluse haldur.

2003–2004 rahvastikuminister Paul-Eerik Rummo nõunik-büroojuhataja.

2004–2005 Haabersti linnaosa vanem.

2005–2007 peaminister Andrus Ansipi nõunik, Tallinna linnavolikogu liige, Haabersti linnaosa halduskogu esimees.

2007–2012 Riigi Kinnisvara ASi nõukogu esimees.

2007. aasta märtsist riigikogu XI koosseisu liige,

2009. aasta suvest riigikogu rahanduskomisjoni esimees.

2011 kuni 2012 kuulus XII Riigikogu koosseisu.

11. detsembrist 2012 Eesti Vabariigi sotsiaalminister. Eesti Reformierakonna Tallinna piirkonna juhatuse liige.

Eesti Autosporti Liidu juhatuse liige

Vabaabielus Luisa Värkiga, tütre Miina Rihanna isa.

Tartu Ülikooli farmaatsia instituudis toimus teaduskonverents „Future Performance Testing of Pharmaceuticals”

Vallo Matto

Sündmus

31. jaanuarist 1. veebruarini 2013 toimus Tartu Ülikooli farmaatsia instituudis NordForsk'i Teadlasvõrgustiku teine aastakonverents teemal „Future Performance Testing of Pharmaceuticals“, mille Eesti-poolseks organisatoriks oli TÜ farmaatsia instituudi meditsiinitehnoloogia professor Jyrki Heinämäki koos kolleegidega.

NordForsk on Põhjamaade Ministrite Nõukogu rahastatav organisatsioon, mis edendab ning finantseerib teadusprojekte. Kuigi NordForski Teadlasvõrgustiku esmaseks ülesandeks on ennekõike põhjamaise teadus- ja arendustöö ühildamine ja strateegilise koostöö juhtimine läbi rahastamise (2011. a investeeris NordForsk teadusprojektidesse 15 miljonit EURi) valdkondades, kus ühe riigi enda teaduspotentsiaal ei ole piisav kriitilise teadusmassi loomiseks konkreetse valdkonnas, on NordForski rahastusskeemidega võimalik liituda ka Baltimaade teadlastel.

Tänases Euroopas, kus teadus- ja arendustegevuses valitseb tihe konkurents, võimaldab selline Lääne-mere-ülene koostöö luua suuremaid, elujõulisemaid teaduskonsortsiume, olles vastastikku kasulik nii Põhjamaadele kui ka Balti riikidele. Üheks selliseks teaduskonsortsiumiks on farmaatsiateadlaste võrgustik, kuhu kuuluvad Helsingi, Kopenhaageni, Uppsala ja Tartu ülikoolide farmatseutilise tehnoloogia tahke faasi uuringutega haaratud teadlased. Lisaks otsestele teaduskuludele rahastab NordForsk oma projektide kaudu doktorantide jt noorteadlaste vastastikuseid tööviisiite partnerülikoolidesse. Sellise rahastusskeemiga viibis 2012. a. Helsingi Ülikoolis teaduslähetusel Tartu Ülikooli farmaatsia instituudi farmatseutilise tehnoloogia doktorant Anna Penkina. Igaaastane NordForsk'i Teadlasvõrgustiku aastakonverents on suurepäraseks võimaluseks farmaatsiateadlastel kohtuda oma konsortsiumi kolleegidega, analüüsida tehtud töö tulemusi ning seada tulevikuplaane.

Tartu Ülikoolis toimunud NordForski aastakonverents oli pühendatud kolmele olulisele valdkonnale: farmatseutiline profileerimine füsioloogilistes tingimustes, tahke faasi modifitseerimine ja *in silico* rakendused farmaatsiateaduses. Konverentsil osales üle 50 teadlase, kellest enamus olid doktorandid. NordForski aastakonverentsi teadusliku päevakava koostamise nurgakiviks on anda doktorantidele võimalus esineda rahvusvahelisel foorumil inglise keelse teadusettekandega. Kokku esitati 25 suulist ettekannet, mitmele doktorandile oligi see esimeseks rahvusvaheliseks ülesastumiseks oma teadustööga. Esitatud ettekannetest kolm olid Tartu Ülikooli farmaatsia instituudi doktorantidelt ja üks instituudi vilistlaselt, kes õpib Helsingi Ülikooli doktoriprogrammis. Eesti-poolsed ettekanded puudutasid piroksikaami tahke faasi transitsiooni (Andres Lust), uudeid ligniini- ja tselluloosistruktuuriga abiaineid (Anna Penkina) ning piroksikaami sisaldavate elektrospinnitud nanofiibrite valmistamist ja iseloomustamist (Urve Paaver).

Enamik esitatud teadusettekandeid kuulusid farmaatsiateaduste alusuuringute valdkonda, kuid oli ka tehnoloogilis-rakenduslikke ning farmatseutilisi metodoloogiad käsitlevaid esitlusi. Näiteks Christian Pedersen (Uppsala Ülikool) tutvustas uuetüübilist, vaginaalset formulatsiooni suguhaiguste leviku tõkestamiseks ning Camilla Sander (Kopenhaageni Ülikool) esitas uudsete metformiin-kitosaanosakeste iseloomustuse, mis sobivad ideaalselt bukaalsete ravimvormide arenduseks. Kristina Malinovskaja (Helsingi Ülikool), kes on lõpetanud TÜ farmaatsia instituudi proviisorina, esines põhjaliku ettekandegaioonvahetus- ning iontoforeeskontrollitud apomorfiini manustamise uutest strateegiatest Parkinsoni tõve raviks. Tema ettekande põhiteesiks oli, et madala biosaadavuse ning olulise esmase maksapassaažiga apomorfiini manustamisel, kasutades uudeid transdermaalse manustamise

FOTOD: A. RAAL

Tänaste doktorantide hulgast on oodata teadlaskonna juurdekasvu

meetodeid, on võimalik saavutada terapeutiliselt piisav apomorfiini imendumine. Kuigi tehnoloogiliselt komplitseeritud, on apomorfiini transdermaalne manustamine kasutades ioonvahetus-fübertehnoloogiat praktikas teostatav ja paljulubav farmatseutiline võte ebasobivate biofarmatseutiliste karakteristikutega toimeaine manustamisel.

Lisaks otsestele teadusettekannetele toimusid konverentsi raames konsortsiumi juhtgrupi teadlaste arutelud projekti tulevikuvisioonide ning üldise projekti edendamise osas. Vaadates tagasi toimunud üritusele võib liialdamata teha järelduse, et osalemine NordForski projektis omab otsest lisaväärtust Eesti farmaatsiateadusele, avardades nii tänaste kui ka tulevaste TÜ farmaatsia instituudi doktorantide - meie farmaatsiateadlaste järelkasvu -, võimalusi kaasaegseks teaduskoostööks. Samuti on rõõmustav, et Eesti-poolsed ettekanded olid teaduslikult tasemelt igati võrreldavad Põhjamaade teadlaste omadega ning et Eesti farmaatsiateadus on täieõiguslik, võrdne partner NordForski koostöövõrgustikus. Kuna viimastel aastatel on TÜ farmaatsia instituut professorite Peep Veski ja Jyrki Heinämäki juhtimisel oluliselt vähendanud varasematel aastakümnetel nii valusat tehnoloogilist mahajäämust Põhjamaade farmaatsiauurimisasutustega võrreldes, on kadumas ka viimane takistus vastastikku tasakaalustatud teaduskoostööks. Arvestades asjaolu, et doktorantuuri Tartu Ülikooli farmaatsia instituudis on prestiižne ja kandidaate on rohkem kui doktorantuurikohti, võib olla kindel 170-aastase ajalooga Tartu Ülikooli farmaatsia instituudi teadustegevuse jätkusuutlikkuses.

NordForsk'i Teadlasvõrgustiku teine aastakonverents Tartus oli igati kodaläinud teadusüritus.

Üks doktorantide juhendajaid, professor Jouni Hirvonen Helsingi Ülikoolist

Esineb doktorant Hjalte Trnka Kopenhaageni Ülikoolist

Sündmus

Eesti Haiglaapteekrite Seltsi XVIII kevadkonverents

Eesti Haiglaapteekrite Seltsil (EHAS) on pikaajaline traditsioon korraldada naistepäeva paiku kahepäevast koolitust - kevadkonverentsi. Sellel aastal toimus EHASi XVIII Kevadkonverents 1.-2. märtsil Viljandis, Pärimusmuusika Aidas. Konverentsi läbivaks teemaks oli sel korral autoimmuunhaigused ja bioloogiline ravi.

Anne-Mai Rogenbaum, Ülle-Helena Meren, Liisa Eesmaa,
Ida-Tallinna Keskaigla apteegi proviisorid

Sündmus

Konverentsist osavõtjad loengut kuulamas

Avaettekande pidas professor Raivo Uibo Tartu Ülikooli molekulaar- ja rakubioloogia instituudist, kes andis ülevaate immunoloogia põhitõdedest ja immuunsüsteemi toimimisest. Lektor aitas meelde tuletada põhimõisted, et edaspidiselt kasutatavad terminid oleksid kõigile üheselt mõistetavad. Järgnes Alar Irsi arutelu teemal, millised siis õigupoolest on bioloogilised ravimid. Enamasti seostatakse bioloogilist ravi reumatoloogia, eeskätt reumatoidartriidi raviga. Tegelikult kasutatakse bioloogilist ravi veel paljude teiste haiguste ravis või patsiendi kaebuste leevendamisel: põletikulised soolehaigused (nt Crohni tõbi), astma, psoriaas, Sclerosis multiplex, onkoloogilised haigused jne. Oma olemuselt kuuluvad bioloogiliste ravimite hulka ka näiteks insuliinid, vaktsiinid, allergeenid, veri ja verekomponendid

jne. Pikemalt peatus lektor spetsiifilise sihtmärgiga terapeutilistel valkudel (monokloonsed antikehad) ning nendega seotud probleemistikul. Muuhulgas keskendus Irs nende ravimite kõrvaltoimetele, mille kohta me tõenäoliselt veel väga palju ei tea, kuna ravimid pole pikalt kasutuses olnud. Edasistes loengutes käsitleti bioloogiliste ravimite kasutusvaldkondade lõikes. Dr Karin Laas Ida-Tallinna Keskaiglast andis ülevaate reumatoidartriidi ravil kasutatavatest ravimitest, keskendudes eeskätt bioloogilisele ravile ning sellega kaasnevatele probleemidele. Dr Edward Laane Põhja-Eesti Regionaalhaiglast jätkas ülevaadet bioloogiliste ravimite kasutamisest hematoloogias ning seejärel viis dr Katrin Kull TÜ Kliinikumist kuulajaskonna kurssi põletikuliste soolehaiguste raviga, sealhulgas bioloogilise ravi kasutamise

FOTOD: SILVIA ZIREL

Aktiivne arutelu töörühmades

aspektidega. Dr Jana Jaal TÜ Kliinikumist arutles, kuidas interpreteerida kliiniliste ravimuuringute tulemusi ning milliseid tulemeid / näitajad peaksime patsiendi ravimi valikul silmas pidama. Tiheda ja infohõrke päeva lõpetas Kersti Oselin Ravimiametist. Sarnased bioloogilised ravimid (inglise keeles biosimilar) on intrigeerivaks teemaks olnud juba päris mitu aastat, põhiliselt geneerilise asenduse aspektist. Esimesed biosimilarid on jõudnud ka Eestisse. Sarnaste bioloogiliste ravimite vallas on asenduse osas päris palju lahtisi küsimusi, seega ollakse hetkel seisukohal, et vahetus sama toimeaine piires peaks olema arsti teadlik valik ning automaatset asendamist nagu väikese molekulaaruga ravimite (nn „tavaravimid“) puhul ei praktiseerita.

Ettekannete jätkuks ootas meid ühine õhtusöök ning peomeeleolule lisas särtsu ansambel Tuulelõõtsutajad.

Kevadkonverentsi teise päeva hommikul juhtis TÜ Kliinikumi apteegi kliiniline proviisor Marika Saar tähelepanu bioloogiliste ravimite käitlemise aspektidele apteegis: kuidas tagada töötajate ohutus ning käidelda kõne all olevaid ravimeid parimal viisil, et need säilitaks oma füüsikalise-keemilised omadused.

Kersti Oselin ettekannet pidamas

Päev jätkus aruteludega rühmades, vahetades kogemusi haiglaapteegi igapäevatööd puudutavates küsimustes. Rühmatöö üheks eesmärgiks oli koguda mõtteid järgnevate seltsi koolituspäevade teemadeks. Kahepäevase konverentsi lõpetas EHAsi liige ja Eesti Farmaatsia Seltsi esimees Jaak Koppel üleskutsega alustada Eesti haiglaapteekide ajaloo talletamist ning juba olemasoleva materjali kogumist ühisesse muuseumi.

Priiuse põlistumine

Isamaaline kõne EAFS üldkoosolekul 27. märtsil 2013

Ain Raal

Head seltsikaaslased, kaasmaalased!

Täna on Eesti ajaloos eriline, ainukordne ajatähis – priiuse põlistumise päev. Eesti esimene iseseisvusperiood *de facto* sai alguse 24. veebruaril 1918 ja kestis 7890 päeva. Meie praegune iseseisvusaeg algas 20. augustil 1991 ja sai eile samuti 7890 päeva vanaks. Seega on alates tänasest meie uus iseseisvusaeg olnud sõjaeelsest pikem.

Kummaline on see päev: ühelt poolt oodatud ja pidulik, rõõmu toov. Teisalt tahaksime selle kuupäeva kui kurja saatuse tunnismärgi enestelt igaveseks heita ja loodame, et see tähis me ajaloos iial ei kordu. Käiks ju selle eel uus iseseisvuse kaotus.

Kas Eesti jääbki vabaks?

Kõik näib korras olevat: oleme Euroopa Liidus, me kohale laotub NATO vihmavari. Ent apostel Paulus on hoiatanud: "Kui öeldakse: "Nüüd on rahu ja turvalisus!" siis langeb äkiline hukatus nende peale, nagu tuhud käimapeal olevale naisele, ja nad ei pääse pakku."

Kes või mis ohustab meie iseseisvust?

Ennekõike mõtteviis, justkui oleks priius midagi isenesestmõistetavat ja seega igikestvat. Säärase soovmõtlemise viljana on tehtud ettepanek totaalne riigikaitse ajateenistuse näol lõpetada, asendades selle pisikese palgaarmee. Mõni teine on läinud veelgi kaugemale – meil ei olevat üldse mingit kaitseväge tarvis, sest sõja korral ei suutvat me ennast nagunii kaitsta. Ometi on ajalugu tõestanud: rahvas, kes ei taha toita oma sõdureid, hakkab varem või hiljem toitma võõraid sõdureid.

Meie parim sõjandusekspert kindral Ants Laaneots esines 9. veebruaril Kaitseliidu Akadeemilisele Malevkonnale sisuka sõjaohuanalüüsiga. Täna pidu-

likul päeval ei tahaks ma teid kindrali poolt tõdetuga traumeerida. Õnneks on otsene sõjaline rünnak Eestile praegu vähetõenäoline.

Tõsine oht meie iseseisvusele paikneb kummalisel kombel meie kõikide laual, süles ja taskus. Need on arvuti ja telefon! Püssirohust hoopis kaasaegsem, lihtsam ja kiirem sõjapidamisviis on kübersõda, mis suudab halvata tsiviilelugi. Ent arvutist tuleneb veel üks näiliselt varjatud ja samas paradoksaalne oht – sotsiaalmeedia. Interneti-põhine sotsiaalmeedia on asendamatu ja üliefektiivne moodus info levitamiseks sõnavabadust piiranud riikides, kuid ühiskond on selle poolt seda haavatavam, mida vabam ta on. Pole kahtlust, täiuseni arendatud massipsühholoogia suudaks hoolikalt kavandatud provokatsiooniga suured inimhulgad kulutulena lõõmama lüüa. Nii algavad vahel ka püssirohuga sõjad. Oht üles koetud saada on meil kõigil, viiendast kolonnist rääkimata. Meenutagem pronksiööd...

Ent vaenlasi tuleb otsida ka õige lähedalt, iseenastki. Meie iseseisvust ohustab teatud poliitikute võimu- ja saamahimu, võimu nimel ollakse valmis maha müüma kasvõi oma ema, emakeelest ja Isamaast rääkimata.

Osakem õppida ajaloost.

Eeldus meie eelmise iseseisvuse kaotuseks kirjutati riigivanem Konstantin Pätsi poolt alla 12. märtsil 1934, mil algas vaikiv ajastu. Tagajärjed ei lasknud ennast kaua oodata. Meie toonastel juhtidel oli valida häbi ja sõja vahel; nad valisid häbi, ja said pealekauba sõja. Sellele eelnenud sündmusi on tabavalt nimetanud hääletuks alistumiseks.

Hääletu alistumine ei tohi korduda!

Sestap tuleb iga katset koondada enda kätte võim, enese ilmeksimatuks pidamist, sõnavabaduse piira-

EESTI MINUT: 24. veebruaril 2013 kell 13.00–13.01 pildistati üle-eestilise fotoaktsiooni raames inimesi, meeleolusid, nähtusi või loodust. See on üks korraldajatele saadetud 7617-st fotost – Eesti Vabariigi 95. aastapäev Tartus Karlovas (A.Raal)

Sündmus

mist, eesti keele tähtsuse pisendamist, aga ka pugejalikkust, omakasust lähtuvat kuramaaži võimuga, samuti ükskõiksust ja minnalaskmist, vaadelda sisesejuhatuseks iseseisvuse kaotamisele. Seda nii kogu riigi kui ka mistahes institutsiooni, sealhulgas farmaatsia erialaorganisatsioonide tasandil.

Priius või selle puudumine on meie südames, peades, suudes ja kätes.

Seejuures pole liigne järgminegi vaatenurk. Ebatervele võimule on omane valitseda inimhulki hirmu abil ja seepärast oleme seda vabamad, mida vähem on meis hirmu, sealhulgas hirmu priiuse mittepõlistumise ees.

Kutsun teid kõiki ülesse meie priiust põlistama ja riiki edasi arendama. See ei olegi nii keeruline, kui lähtume lihtsast retseptist: parim tee selleks on meie võimalikult hästi tehtud igapäevatöö koos proviisorile kui haritlastele omase kõlbelise kompassiga.

Üks meie tähtsamaid ülesandeid proviisoritena on

aidata oma teadmiste ja oskustega taas ülesse ehitada kodumaine farmaatsiatööstus, nagu ka kodumaisel toorainel põhinev muude tervisetoodete valmistamine. Sellel on ühelt poolt soodne mõju meie riigi majandusele ja ka farmaatsiateaduse rahastamisele, teisalt aitab see vähendada ravimite kui strateegiliste toodetega seotud julgeolekuriske. Lühidalt: seegi aitab meie priiust põlistada.

Lubatagu mul lõpetada optimistliku tagasivaatega enam kui kahe aastatuhande taha. Meie esivanemate poolt austatud pühapuude ja hiite pühadus ei tulene mitte puudest, paiga pühadus lähtub maast, mullast. Seepärast kandub hävinud hiiepüü pühadus üle igale sellel pinnal võrsuvale noorele puule, lillele ja rohule. Eesti muld ja Eesti süda... Nõnda mõtleb rahvas ei ole senini kadunud ja kestab ka tulevikus, sest meie juured on sügaval Isamaa mullas.

Seepärast usun: kui ise kaasa aitame, me priiust põlistubki.

Elagu vaba Eesti!

Dots Ain Raali artikkel punsli õlist pälvis ajakirja Akadeemia autasu.

Jaak Koppel

Kultuuriajakirja Akadeemia autasustas 8. veebruaril 2013 möödunud aasta parimate artiklite autoreid. Teiste hulgas oli laureaadiks meie kutsealal kõigile tuntud dots Ain Raal, kelle artikkel "Punsli õli" pälvis ajakirja Akadeemia kuldse auhinna.

Auhinna kätteandmise seminaril pidas dots Raal ülevaatliku ettekande punsli õlist.

Laureaadid valis ajakirja Akadeemia kolleegium ning auhinnad jagati universalial, humaniora, sotsialia ja naturalia valdkonnas. Dots Raali artikkel pälvis auhinna naturalia valdkonnas.

Teiste hulgas pälvisid kuldse auhinnad Jaanus Plaat, Marek Tamm, Martin Kala, tõlkeauhind läks Paul-Eerik Rummo ning kunstiauhind Silvi Liivale, hõbedased auhinnad said teiste seas näiteks Urmas Sutrop, Tõnis Lukas ja Rein Taagepera.

Ajakirja Akadeemia toimetuse tellimisel valmistas dots Raal üritusel osalejatele degusteerimiseks ka väikese partii kahe erineva koostisega punsli õli. Üks neist oli valmistatud originaalretsepti, teine võrdluseks autori enda retsepti järgi. Võib täiesti kindlalt väita, et originaalretsepti järgi ei ole punsli õli viimastel aastakümnetel valmistatud, sest selleks puudusid nõukogude ajal vajalikud välismaised koostis komponendid ning retsept. Preparaadi proovimine põhjustas osalejate hulgas suure elevuse. Järgnevalt toome ära artikli kokkuvõtte.

Punsli õli on oma romaanis Suvi kuulsaks kirjutanud Eesti rahvakirjanik Oskar Luts, kelle romaani järgi on tehtud samanimeline film. Rahva hulgast populaarsest teosest jääb ereda isiksusena meelde vana meesapteeker, kes pakub raamatu ühele peategrelasele, Tootsile, enesetunde parandamiseks ravimit nimetusega Bals. vulnerar. Kunz. Toots küsib, kas tegemist on Punsli õliga, kuid apteeker vastab põiklevalt.

Kirjutises otsitakse vastuseid reale sellega seotud küsimustele: kas Punsli õli on sama preparaat mis Bals. vulnerar. Kunz., millest see koosneb ja kuidas toimib,

FOTO: MART ORAV, AJAKIRI AKADEEMIA

Dots Ain Raal esitlemas punsli õli auhindade kätteandmise tseremoonial.

milline on selle toote kujunemise ajalugu ning kas ja millise koostisega on Punsli õli nüüdisajal saadaval?

Tuginedes mitmesugustel apteekrite käsiraamatutele ja teistele allikatele selgub, et Punsli õli on tõepoolest Kunzeni haavapalsam, kusjuures suulises traditsioonis on „Kunzen“ moondunud „Punsel, Punsli“. Tegemist on riia palsamite ühe esindajaga. Esimese sellenimelise palsami lõi 1752. aastal Riias elanud farmatseut Abraham Kunze, lähtudes 16. ja 17. sajandi Riia apteekrite retseptidest ja nimetas selle hiljem enda nime järgi Kunze Riia palsamiks. Algselt oli tegemist haavade ravimiks mõeldud välispidiselt kasutatava ravimiga. Preparaadi nimi sai kuulsaks ja veelgi suurema müügitulu kaalutlustel parandati palsami välimust ja maitset ning seda hakati tarvitama seespiselt õige erinevate terviseprobleemide lahendamiseks. Pärast Kunze surma hakati toodet valmistama ka Venemaal St. Petersburg'is ning erinevates Riia apteekides.

Aja jooksul kadus Kunze nimi preparaadi nimetusest hoopiski ja selle tavalisteks nimedeks said valge, kollane või must Riia palsam. Nende koostis muutus ajas ja ruumis korduvalt, säilis aga hästi müüv nimi. Riia palsamite taolised alkoholjoogid on tuntud ka Eestis (Punsli õli), Leedus („27“ ehk „3 x 9“), Ukrainas (Pri-

karpatii Balsam), aga neid on valmistatud ka Norra ja Taani apteekides jm. Nad on eelkäijateks sellistele tuntud likööridele nagu Jägermeister (Saksamaa) või Gammel Dansk (Taani). Nüüdisajal on riia palsamite kõige tuntum esindaja Läti pealinnas valmistatav Riga Black Balsam koos hiljuti lisandunud tootega Riga Black Balsam Currant. Kõik need on mõru maitsega tumepruunid kanged ürdinapsud, mis suurendavad söögiisu ja stimuleerivad seedetegevust. Seega on Punsli õli kui üks riia palsamite esindaja välja kasvanud apteekidest, kuid pole koos teiste riia palsamitega ametliku ravimi

staatust saanud, jäädes esmajoones seedimist soodustavaks alkoholjoogiks.

Autor lõpetab artikli kummardusega Oskar Lutsule ja ütleb vanameistri sõnadega: „Jaa, nii on asi. Jooge, mis teile antakse, ja ärge küsige, ärge usutage. Uskuge, lootke ja armastage, siis saate kõigest ja kõige üle võimsuse.“

Huvilised saavad artiklit lugeda ajakirjast Akadeemia 2012 aasta 10-dast numbrist.

Eesti Farmaatsia Seltsi kevadkoosolek

Ülle Helena Meren, proviisor, EFS juhatuse liige

Eesti Farmaatsia Selts korraldas 2. aprillil 2013 Ida-Tallinna Keskhaigla konverentsisaalis juba tavaks saanud kevadkoosoleku. Seekordse koosoleku läbivaks teemaks oli koostöö perearstidega. Apteekrid puutuvad tihti kokku patsiendi ravimi või retseptidega seotud probleemidega. Selliseid küsimusi tuleks arstidega koos arutada ja ühiselt lahendusi leida, kuid kui probleem ei sega otseselt ravi efektiivsust või ohutust, jääb tihti liiga vähe aega üksteisega ühenduse võtmiseks.

Dr. Le Vallikivi (perearstikeskus „Medicum“) Eesti Perearstide Seltsist rääkis, et perearstid hindavad apteekrite teadmisi käsimüügi ravimite osas ja võimalusel leitakse ikka oma „kodustatud apteeker“, kellelt vajadusel nõu küsida. Samuti kiitis ta apteekri rolli patsiendi nõustamisel, sest patsient saab arsti kabinetis lühikese aja jooksul päris palju uut informatsiooni. Osa sellest kindlasti ununeb ja on hea, kui apteeker rahulikult üle räägib, mis ravimiga on tegu või kuidas seda manustada.

Dr Vallikivi andis nõu, et näiteks vererõhu mõõtmine apteegis on igati tervitatav, kui seda tehakse õigetel tingimustel (nt pärast 15 minutist istumist jne), sest teinekord on patsiendil kodus hoopis vererõhu aparaat, mis ei ole töökorras. Taunitav on aga kolesterooli või sarnaste tegurite analüüsimine suvalises olukorras, kus patsient on näiteks just lõunat söönud ja seejärel mõõdetakse verest vastavaid näitajaid.

Jaanuarikuus doktorikraadi kaitsnud prov Jana Lass andis ülevaate oma doktoritööst „Ravimikasutuse epidemioloogilised ja kliinilised aspektid Eesti lastel“. Antud teema näitab samuti, kui oluline on arsti ja apteekri omavaheline koostöö sobiva ravimi või ravimvormi valimisel tagamaks ohutu ja mõistlik ravi. Ülevaate dr Jana Lassi doktoritööst leiate käesolevast ER numbrist.

Viimase teemana tutvustas prov Kristjan Krass Eesti Perearstide Seltsist (PrimCareIT projektijuht) perearstide täiendkoolituse ülesehitust ja eesmäärke. Apteekrite ja arstide täiendkoolituse regulatsioonis ja kvaliteedi juhistes võib märgata sisulisi sarnasusi, kuid perearstide puhul toimib resertifitseerimine, mida apteekritel veel pole. Resertifitseerimine arstide hulgas on vabatahtlik. Ometi teeb seda suur enamus arste, sest nad on seotud tervishoiuteenuse kvaliteedi süsteemiga, mille keskseks kontseptsiooniks on patsiendi turvalisus.

Koosolekul esitati mitmeid praktilisi küsimusi arsti ja apteekri koostöö teemal ja tekkis hea diskussioon. Apteekritel oleks palju õppida ka perearstide täiendkoolituse süsteemist. See näitab, kui oluline on meditsiinitöötajate koostöö, mida EFS kindlasti tahab arendada.

Ülevaatega aktsioonist proviisor tervishoiutöötajaks esines prov Helve Monvelt Eesti Apteekrite Liidust.

Koosolekul osales 49 inimest. Järgmine koosolek toimub EFS-i suveseminaril.

Tõeline konkurents

Tururegulatsioon- apteegi asutamispäringud, mis Õiguskantsleri ettepaneku kohaselt tuleks põhiseadusevastaseks tunnistada, ootab otsust Riigikohtult ja raportit Riigikogu Sotsiaalkomisjonist.

Helve Monvelt

Huvitatud survegrupid toovad ettekäändeks Ravimiseaduse muudatuse äraspidise tõlgenduse, nagu pidanuks apteegi asutamispäringud maale apteekide juurde tooma. Linnadesse aga ei ole võimalik uusi apteekide juurde tekitada, sest turg on lukus. Tegelikult on Eestis apteekide keskmiselt ühe elaniku kohta Euroopa konteksti arvestades niigi liiga suur. Probleem on hoopis riigi hajaasustus ja sellest tulevalt ravimite kättesaadavus maal. Apteeki ei saa kuidagi välja rebida üldisest majanduses valitsevast õhkkonnast. Ei saa loota, et majanduslanguse tingimustes hakkaks keegi apteeki väikesesse maakohta asutama. Suletud on maal nii koole, postkontoreid, pangaautomaate jne. Kuid see ei ole võrdlusmaterjal apteegiteenuse jaoks.

Apteegi asutamispäringuid tühistada soovijad lähtuvad nimelt täiesti valelt platvormilt. Peites oma huvigruppide eesmärgi ettevõtlusvabaduse sildi taha unustavad nad, et tegemist on rangelt reguleeritud tervishoiuteenusega. Jah, nii see on. Euroopas on apteegiteenus tervishoiuteenus ja oli seda enne 1996 aastat ka Eestis. Viga, mis seadusandluse muutmise tookord tehti, võib ühiskonnale nüüd kalliks maksma minna. Praegu on veel võimalus protsessi õigetele rööbastele pöörata.

Samas on selge, et uute apteekide avamise ebamõistlikke ehk kohati veidratena tunduvaid protseduure tuleb muuta. Eesti Apteekrite Liit on korduvalt väljendanud seisukohta, et nn. liisuheitmise tingimused tuleb muuta läbipaistvaks ja reeglid kõigi jaoks arusaadavaks. Ei ole normaalne olukord, kus apteegi asutamise õiguse saamiseks konkureerivad 1 proviisorile kuuluv apteek ja 1 hulgimüüja mitmesaja fiktiivse firma, millest mitteühtki pole plaaniski

käivitada. Eesti Apteekrite Liit leiab, et iga liisu taga peab olema konkreetne proviisor, kes asutamisõiguse saamisel uues apteegis ka tööd alustab.

Kuna tegemist on tervishoiuteenusega, peaks apteegiteenuse kättesaadavuse osas Eestis olema kokku pandud sarnane arengukava, nagu näiteks ambulatoorse ja statsionaarse tervishoiuteenuse puhul. Kahjuks ei ole riik seni apteegiteenust prioriteetseks pidanud ega selle kujundamise kohta selget visiooni omanud.

Apteegi asutamispäringute kaotamisega muutuks väljakujunenud apteegivõrgu olukord kaootiliseks ja kaotaks olemasoleva stabiilsuse. Kui soovitakse kaotada 3000 elaniku piir ühe apteegi kohta, tuleb selle asemele kehtestada mõni teine mõistlik tõkend, mis takistaks apteekide koondumist ainult kaubanduspiirkondadesse, kus liigub palju inimesi. Apteekide asutamist võiks näiteks piirata 500 meetrise konkurendivaba raadiusega, aga võib olla leidub mõni parem idee? Enne nii tähtsate otsuste langetamist tuleks kõik argumendid põhjalikult läbi kaaluda ja silmas pidada apteekide optimaalset asetust kogu riigi territooriumil.

Eesti Apteekrite Liit on seisukohal, et apteekide paiknemise määratlemine vajab kindlat nägemust ja programmi. Väiksemates linnades ja maakohtades tuleks apteekide asukohad seostada perearstiteenusega, mis koos moodustavad esmatasandi tervishoiuteenuse. Olemasolevaid maa-apteekide tuleb püüda säilitada, sest see on palju lihtsam kui juba suletud apteegi taasavamine. Kahjuks töötavad paljud maa-apteegid juba praegu suure kahjumiga. Kui tegemist on haruapteegiga, siis aitab vee peal püsida

FOTO: SOX

“emaapteek”. Kuid miinusega ei saa ettevõtte tegutseda lõputult. Olles tervishoiutöötaja, peab apteeker samal ajal oma apteegi ära majandama. Sarnasel põhimõttel on ettevõtja ka perearst, kuigi perearsti rahastab riik patsiendi pearahaga. Apteeker peab aga teenuse osutamise läbi tagama oma apteegi majandusliku toimimise. See tähendab, et ta peab olema topelt võimekas nii oma erialal kui ka majanduses. Apteekrid on oma püüdlustele toetust leidnud mitmelt poolt. Rõõm on kogeda, et inimesed, kes lähendavad maaeluga seotud probleeme, mõistavad maa-apteekide säilitamise vajadust.

Siin on aga veel üks väga tähtis asjaolu. Kahjuks on Eestis vähe järgi jäänud proviisoritele kuuluvaid apteeke ja Ravimiseaduse muudatused võivad nende arvu veelgi vähendada. Märtsi lõpus kiitis Riigikogu heaks Ravimiseaduse muutmise eelnõu, millega legaliseeriti nii käsimüügi kui ka retseptiravimite kaugmüük Eestis.

Ainuke liigutus, mida hulgimüüjale kuuluvad ketiapteegid ravimite internetimüügi alustamiseks tegema peavad on see, et nad taotleavad Raviametist vastava loa ühele ketti kuuluvatest apteekidest. Ketiapteegid saavad seda teenust täies ulatuses osutada hulgilao toel, mille juurde nad kuuluvad. Kuigi seadusele vastavalt vormistatakse müük apteegis, toimub kogu protsess sisuliselt hulgilaos, kus võetakse vastu tellimus, pakitakse see kokku ja saadetakse oma kaubaautoga sihtpunkti. Seega on siin ravimitellimusele lisanduvad saatmiskulud välistatud.

Proviisoritele kuuluvad apteegid peavad internetiapteegi avamiseks kõik vajalikud investeeringud tegema aga oma vahendite arvelt. See tähendab, et tuleb

hankida veebikeskkond antud teenuse pakkumiseks, samuti tegeleda saadetise transpordi küsimuste lahendamise ja jne. Ravimiseaduse muudatus võeti vastu ilma geo-demograafiliste piiranguteta, mis arvestaks ravimite kaugmüügil maakondlikke piire. Selle tulemusena võib kokku kuivada mitmete proviisoritele kuuluvate maa-apteekide klientuur, millest olulise osa moodustavad kohalike hooldekodude elanikud.

Ravimiseaduse muudatus näeb ette, et apteegiteenus interneti keskkonnas peab vastama apteegiteenusele üldapteegis. Samuti jääb kehtima kohustus, et patsiendile tuleb pakkuda soodsaimat sobivat ravimit. Hulgilaos on olemas võimalik analoogravimite nomenklatuur, mis annab selge konkurentsieelse tema juurde kuuluvatele ketiapteekidele. Ka selles punktis on proviisoritele kuuluvad apteegid seatud ebavõrdsesse olukorda. Apteegiteenuse lahutamatu osa on nõustamine, mis peab toimuma iga kord, kui ravim apteegist väljastatakse. Patsienti nõustama on pädevad apteegis töötav proviisor ja farmatseut. Juhul, kui ravimitellimust töötleb laotööline, jääb nõustamise osa küsitavaks. Seega, kuidas tagatakse patsiendi pädev nõustamine kui ravimite internetimüüki reaalset teostavat teenuse osutajat ei ole võimalik kontrollida.

Kuigi seaduseandjatel on pinnuks silmas kahe suure apteegiketi ülemvõim ja vähene konkurents apteegiturul, ei mõista nad kahjuks, et nii piiranguteta ravimite kaugmüügi legaliseerimine kui ka apteegi asutamispiirangute kaotamine põlistab tegelikult apteekide ketistumise ja viib miinimumini tõelise konkurentsi, mida suudavad pakkuda ainult proviisoritele kuuluvad sõltumatud apteegid.

Eesti Haiglaapteekrite Seltsist

Silvia Zirel, ostujuht, TÜ Kliinikumi apteek

Üheks pikemat aega tegutsenud apteekrite erialaorganisatsiooniks on Eesti Haiglaapteekrite Selts (EHAS).

Algus ja sisu

1995.aastaks oli välja kujunenud haiglaapteekides kaunis keeruline olukord. Haiglate varustamine ravimitega oli kaootiline, esines vajakajäämist ka raviks väga oluliste ravimite hulgas. Kuna haiglatel tekkisid kontaktid välisriikide meditsiinivaldkondades, hakkasid meile saabuma humanitaarabi saadetised, mis sisaldasid ravimeid ja muud meditsiinilist kaupa, millega meil suures osas varasemad kokkupuuted puudusid. Kõik see vajas läbitöötamist ja süstematiseerimist, et saabunud abist ka kasu oleks võimalik saada. Seda kõike oli üsna raske teostada valitsevas infonappuses. Kui kellelgi õnnestus hankida vastavat kirjandust ja infomaterjale, jagati seda kolleegidega. Puudus süsteemne koolitus, mis oleks mõeldud haiglaapteekritele, nende vastavat tööpetsiifikat ja -valdkonda arvestades. Püüdsime hakata seda lünka ise täitma ja alustasime täienduskoolituse organiseerimist haiglaproviisoritele. Uute teadmiste hankimise ja kogemuste vahetamise vajaduse taustal hakkasime ise koostama täiendõppe kavasid, otsima lektoreid ja registreerisime oma täiendõppe tsüklite programmid TÜ arstiteaduskonna täienduskeskuses. Lektoreid kutsusime nii ülikoolist, erialaspetsialiste arstikonnast ja ka mujalt. Selles osas oli suureks toeks vastloodud Ravimiameti toleleagne peadirektor Lembit Rägo.

Korraldasime I haiglaapteekrite konverentsi, mis toimus märtsis 1995. Sellel konverentsil sai veelgi selgemaks, et uute teadmiste ja oskuste omandamise paremaks korraldamiseks ning ka esindamiseks ja kaasaraakimiseks meie eriala valdkonnaga seotud muutuste tegemisel ühiskonnas, vajame oma organisatsiooni, et ühiselt astuda samme puudustest ülesaamiseks ja eriala edasiviimiseks.

13.detsembril 1995 said Tartus kokku ettevõtlikud proviisorid erinevatest haiglaapteekidest üle Eesti ning 39 asutajaliikme poolt pandi alus Eesti Haiglaapteekrite Seltsile.

Seltsi eesmärkideks said seatud:

- ▶ haiglaapteekide proviisorite erialaste teadmiste taseme tõstmine;
- ▶ omavahelise suhtlemise ja koostöö edendamine;
- ▶ eetilise-moraalsete küsimuste lahendamine ja kutse-eetika kujundamine;
- ▶ kutseõiguste kaitsmine;
- ▶ osalemine haigla farmaatsiasse puutuvate õiguslike ja majanduslike küsimuste lahendamisel ning seaduste väljatöötamisel;
- ▶ rahvusvahelise erialase koostöö ja kontaktide loomine, arendamine

Kõiki neid ülesandeid EHAS siiani ka täidab.

EHASi juhatus valitakse kaheks aastaks üldkogu poolt. Juhatus valib eneste hulgast seltsi esimehe. Esimeseks seltsi esimeheks valiti proviisor Tiia Vals. Järgnesid Aune Kirotar (kes on kõige kauem selles ametis olnud, 1998-2005), Silvia Zirel ja Irja Uiboleht (käesoleval ajal).

Juhatuse põhilisteks ülesanneteks on seltsi tegevuskava koostamine ning selle elluviimise korraldamine, seltsi rahaasjade käsutamine ja sellest aruandmine ning uute liikmete vastuvõtmine. Juhatuse liikmed osalevad ka mitmetes ministeeriumite jt instantside kokku kutstud töögruppides, kus käsitletakse farmaatsiaga seotud õigusloomet, kutse- ja haridusküsimusi.

Kevadkonverents

Täiendkoolitus ja haiglaapteekrite erialaste teadmiste taseme tõstmine on seltsi prioriteediks jäänud ka tänasel päeval. Regulaarselt toimuvad teabepäevad, kuid iga-aastaseks traditsiooniliseks suurürituseks on märtsis toimuv Kevadkonverents. Üritusel on nii akadeemiline kui ka seltsielu edendav osa. Igal kevadkonverentsil on olnud kindel läbiv kliiniline teema. Sageli on esinejateks kutsutud välislektoreid eesmärgiga avardada oma silmaringi haiglafarmaatsia käekäigust mujal maailmas. Külalisesinejaid on olnud Islandilt, Soomest, Inglismaalt, Austriast, Belgiast, Taanist, Saksamaalt, Türgist. Lisaks käsitletakse konverentsil ka tervishoiupoliitilisi küsimusi, selleks on lektoreid kutsutud nii

EHASi X juubelikonverentsi 2005.aastal avas tollane sotsiaalministri abiminister Külvar Mand. Pildil koos Silvia Zireli ja Aune Kirotariga.

Ravimiametist kui Sotsiaalministeeriumist. Põnevusega oodatakse seltsi liikmete hulgas ka seda, milline on konverentsi õhtune teema. Stiilile vastavad kostüümid, huvitavad esinejad ja programm muudavad õhtumeeleolu veelgi värvikamaks.

Atesteerimine

EHAS korraldab ka haiglaproviisorite ning –farmatseutide atesteerimist väljatöötatud reglemendi alusel. Selle eesmärgiks on haiglaapteekrite kutsekvalifikatsiooni omistamine, tõstmine ning olemasoleva kinnitamine. Proviisoritel on võimalik taotleda teist, esimest või kõrgemat kategooriat ning farmatseutidel teist või esimest kategooriat.

Väliskontaktid

EHASi tegevus ei piirdu ainult Eestiga. 2003.aastal sai EHAS Euroopa Haiglaapteekrite Assotsiatsiooni (EAHP) vaatlejalikmeks. 2004.aastal Euroopa Liitu astumisega sai meist EAHP täieõiguslik liige. Igast assotsiatsiooni kuuluvast liikmesmaast on valitud kaks delegaati, kes kohtuvad kord aastas EAHP Assambleel. Eestist on nendeks delegaatideks proviisorid Marika Saar ja Jüri Arjakse. Seesugusel laiendatud juhatuse koosviibimisel arutatakse haiglafarmaatsiaga seonduvaid aktuaalseid probleeme ning tehakse suuniseid edasiseks. Meie tunnustuseks kõneleb fakt, et 2007.aasta assamblee toimus Tallinnas. Sel perioodil olid meie delegaadid Aune Kirotar ja Tiia Vals.

Mitmed EHASi liikmed kuuluvad Euroopa Kliinilise Farmaatsia Seltsi (ESCP). Samuti oleme esindatud Euroopa Onkoloogilise Farmaatsia Seltsis (ESOP), kus

EHASi XII kevadkonverentsi õhtune koosviibimine meremehe stiilis. Pärnu 2007.

EHASi I kevadkonverents toimus 1996.aastal Pärnus. Loengut kuulavad (esireas vasakult) Tiina Must, Malle Määrmann ja Külliki Haav.

Eesti delegaadid on Irja Uiboleht, Aune Kirotar ja Kristjan Kongi. Koostööd tehakse Balti haiglaapteekritega.

EHASi asutamise ajal oli Eestis 48 haiglaapteeki. Praeguseks on seoses muutustega üldises tervishoiusüsteemis ja haiglate ümberstruktureerimisega 25 tegutsevat haiglaapteeki, kus töötab 71 proviisorit ja 40 farmatseuti ja 34 muud töötajat. Samas on EHASi liikmeskond endiselt aktiivne ja tegus ning noori liikmeid lisandub igal aastal.

Võrreldes ajaga, mil EHAS alustas tegutsemist, on tänaseks haiglaapteekides näha mitmeidki uuendusi nii väljanägemises kui ka tegevuses ja julgen öelda, et Eesti Haiglaapteekrite Seltsil on selle juures oluline roll. Julgesime seada eesmärgi ja uskuda, et suudame meiegi saavutada seda, mida teevad kolleegid teistes maades. Selleks on vaja aga õppida, järjepidevalt end täiendada ja ennast tõestada ning siis võidavad lõppkokkuvõttes patsiendid.

Haiglaapteekidest ja nende tegemistest lähemalt oli juttu ajakirja selle aasta esimeses numbris ja tuleb edaspidigi.

Füsioteraapilise toimega liigeste kaitseid firmalt Back on Track

Kaja Traagel

Firma Back on Track pakub juba mõnda aega innovaatilisi ja mugavaid verevarustust parandavaid liigeste kaitseid, mille valmistamisel on iidset Hiina meditsiini teadmised ühendatud kaasaegse tootmistehnoloogiaga. Ettevõtte asutaja ja omanik on Rootsi meditsiindoktor Erland Beselin, kellel on meditsiinivaldkonnas kogemusi juba enam kui 25 aastat ning kes suure osa oma ajast on veetnud uusi ravimeid ja teraapialiike katsetades. Nüüdseks on tema firma toodetav keraamiline kangas registreeritud Welltex'i nime all. Tooteid kasutavad järjest enam nii tippsportlased kui harrastussportlased, aga samuti vanemaealised patsiendid.

Back on Track tooted aitavad:

- ▶ leevendada valusid;
- ▶ ravida põletikukoldeid;
- ▶ taastada liigeste painduvust;
- ▶ alandada paistetusi;
- ▶ kaitsta liigeseid traumade eest;
- ▶ vähendada lihaspingeid;
- ▶ sportlastel taastuda ja parandada sooritusvõimet.

Aga kuidas need tooted siis ikkagi toimivad? Lühidalt öeldes koguvad nad endasse kandja kehasoojust ning peegeldavad seda siis infrapunalaanetena (lainepikkused 0,7 mikronit kuni 1 mm) kandjale tagasi. Lainepikkused, mida kanga kiududesse sulatatud keraamilised osakesed väljastavad, neelduvad rakkudes. Ajusse saadetakse seejärel signaal, et soojusenergia hulk on suurenenud, mille tagajärjel veresoone "avanevad". Neeldumine ei toimu aga mitte ainult nahas, vaid ka sügavamates kudedes, mille tulemusena ei laiene mitte ainult pindmised veresoone, vaid ka veresoone lihastes ja liigeste ümbruses. Aktiveerunud vereringe kudedes vabastab lihastest pinged ning tugevdab organismi enda suutlikkust vähendada põletikke ja ravida vigastusi.

Welltex'i valmistamiseks sulatatakse tootmisprotsessi käigus polüestri või polüpropüleen kiududesse keraamilised osakesed, mida seal pole ei näha ega ka

tunda. Keraamiliste osakeste valik toimub vastavalt nende neeldumis- ja kiirgusspektrile ja nad koosnevad metalli hüdroksiididest, mis peegeldavad soojust. Iga kord, kui on valminud uus keraamilise tekstiili partii, uuritakse seda ühe sõltumatu ülikooli laboratooriumis, kus mõõdetakse peegeldatava soojuse tase ja selle lainepikkus. Sellisel viisil kindlustatakse toodete ühtlane kvaliteet ja efektiivsus.

Üks lihtsamaid mooduseid, kuidas saada Back on Track toodete toimele kinnitust, on kasutada vastavaid kaitseid mõne paistes koha peal ja näha, kuidas juba mõne päevaga paistetus märgatavalt alaneb. Ja ehkki paljud kasutavad Back on Track kaitseid öösiti, on hea teada, et kui liikudes toodab keha rohkem soojust, siis on tagasipeegeldatava soojuse hulk ja ka toodete mõju suuremad!

Back on Track tooteid tuleks esimesel 3...4 päeval kasutada mitte üle 4 tunni, kuna keha vajab suurenenud verevooluga harjumiseks aega. Edaspidi peaks neid tõsisema probleemi olemasolul aga kasutama vähemalt 8 tunni vältel ööpäeva jooksul. Umbes 20 päeva möödudes võiks teha esialgsed kokkuvõtted tulemustest ning siis pidada ka toodete kasutamises nädalase vaheaja, et näha, kuidas muutused on toimunud ja et organism kõrvalise abiga liigselt ei harjuks. Edasi võib jällegi kandmist soovituslikult 3 nädala kaupa jätkata. Kui on aga tegemist tõsiste haiguste või krooniliste tervisprobleemidega, tasuks kindlasti eelnevalt konsulteerida ka oma arstiga. Raseduse ajal neid tooteid igaks juhuks kanda ei soovitata.

Eestisse toob Back on Track tooteid Alante OÜ, koduleht on www.alante.eu ja küsimusi võib julgelt esitada telefonil 56 916 925.